

Raport z ewaluacji
Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego 2025

Poznański
Budżet
Obywatelski
2025

12.2024

Marta Drabińska, Judyta Ziętkowska - Kompas Zmian

Spis treści

Wstęp metodologiczny	3
1. Efektywność	8
1.1. Zgłaszanie projektów	8
1.1.1. Zrozumiałość regulaminu	10
1.1.2. Pomysły na usprawnienie etapu zgłaszania projektów	11
1.2. Weryfikacja projektów	13
1.2.1. Uzasadnienia niedopuszczenia projektów do głosowania	15
1.2.2. Komunikacja jednostek opiniujących z wnioskodawcami	19
1.2.3. Problemy z szacowaniem kosztów	20
1.2.4. Opiniowanie przez rady osiedli i Komisje Dialogu Obywatelskiego (KDO)	22
1.3. Procedura odwoławcza	23
1.3.1. Składanie odwołania	23
1.3.2. Przebieg spotkań odwoławczych	23
1.3.3. Podsumowanie projektów dopuszczonych do głosowania	24
1.4. Głosowanie na projekty	24
1.4.1. Obsługa strony internetowej	24
1.4.2. Weryfikacja głosów, oczekiwanie na wyniki	26
1.4.3. Wątpliwości, zastrzeżenia dotyczące weryfikacji głosujących	26
1.4.4. Ogłaszanie wyników	27
1.4.5. Pomysły na usprawnienia etapu głosowania	27
1.5. Kampania promocyjna	27
1.5.1. Kiedy mieszkańcy dowiedzieli się o PBO25?	27
1.5.2. Zasięg kampanii informującej o PBO25	28
1.5.2.1. Narzędzia wykorzystane do promocji PBO25	28
1.5.2.2. Perspektywa wnioskodawców i głosujących	29
1.5.3. Angażowanie się wnioskodawców w promocję swoich projektów	31
1.5.4. Pomysły na przyszłość	34
1.6. Współpraca wewnątrz Urzędu	35
2. Skuteczność	36
2.1. Dotarcie do różnych grup społecznych	36
2.1.1. Zgłoszenie projektu	36
2.1.2. Głosowanie	38
2.2. Wpływ PBO na zwiększenie aktywności i współodpowiedzialności mieszkańców	41
2.2.1. Perspektywa Urzędu Miasta Poznań	41
2.2.2. Perspektywa wnioskodawców	41
2.2.3. Czynniki zniechęcające mieszkańców do aktywności	42
2.3. Wpływ PBO na upowszechnianie wiedzy o zadaniach własnych Miasta	44
2.3.1. Perspektywa Urzędu	44

2.3.2. Perspektywa wnioskodawców	45
2.4. Wpływ PBO na budowanie zaufania do samorządu lokalnego	46
2.4.1. Perspektywa Urzędu	46
2.4.2. Perspektywa wnioskodawców	47
3. Podsumowanie	49
4. Rekomendacje	54

Wstęp metodologiczny

Cele badawcze

Ewaluacja Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego 2025 (PBO25) była prowadzona w grudniu 2024 na zlecenie Urzędu Miasta Poznań przez firmę [Marta Drabińska Kompas Zmian](#). Celem badania była ocena efektywności i skuteczności PBO25. W odniesieniu do tych kryteriów postawiono następujące pytania badawcze w konsultacji z Zamawiającym:

- Efektywność PBO
 - Zgłaszanie projektów
W jakim stopniu zasady budżetu obywatelskiego (regulamin) są zrozumiałe dla uczestników? Na ile proces jest przyjazny dla mieszkańców i mieszkanki Poznania? Jakie pojawiły się problemy na etapie zgłaszania?
 - Weryfikacja projektów
Na ile weryfikacja projektów przebiegała w sposób przyjazny dla projektodawców? Na ile współpraca pomiędzy urzędnikami a projektodawcami była zadowalająca? Na ile projektodawcy otrzymali wystarczające wsparcie ze strony urzędu? Na ile proces jest przyjazny dla mieszkańców i mieszkanki Poznania? Jakie pojawiły się problemy na etapie weryfikacji?
 - Procedura odwoławcza
Na ile procedura odwoławcza była zrozumiała dla mieszkańców? Na ile proces jest przyjazny dla mieszkańców i mieszkanki Poznania? Jakie pojawiły się problemy na etapie odwołania?
 - Głosowanie na projekty
Jak mieszkańcy oceniają obsługę strony do głosowania? Na ile proces jest przyjazny dla mieszkańców i mieszkanki Poznania? Jakie pojawiły się problemy na etapie głosowania?
 - Kampania informacyjno-promocyjna na kolejnych etapach procesu
Na którym etapie mieszkańcy Poznania dowiedzieli się o PBO? Na ile kampania informacyjna była skuteczna? Na ile informacje były przekazywane w sposób zrozumiały dla odbiorców? Na ile materiały informacyjne były atrakcyjne i zwracały uwagę mieszkańców? Na ile kampania informacyjno-promocyjna była wystarczająco szeroka i zróżnicowana? Na ile i jak projektodawcy angażowali się we współpracę z lokalną społecznością? Jakiego kanału komunikacji do tego wykorzystali?

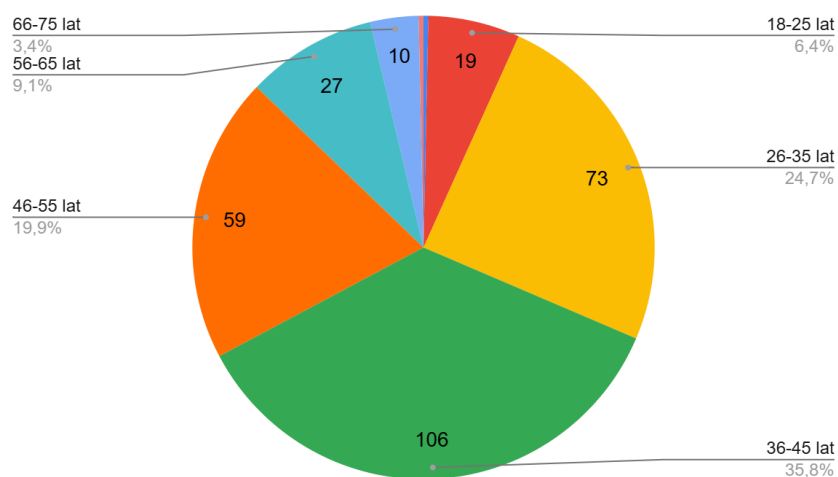
- Współpraca wewnątrz Urzędu
Jak przebiegała komunikacja wewnętrzna w Urzędzie w trakcie trwania całego procesu? Co działało? Czego dotyczyły pojawiające się trudności?
- Skuteczność PBO - na ile udało się osiągnąć zakładane w PBO cele?
 - Na ile skutecznie udało się dotrzeć do różnych grup społecznych? Którzy mieszkańcy biorą udział w PBO (w jakich rolach)? A którzy nie? Dlaczego?
 - Na ile udało się zwiększyć aktywność mieszkańców (poziom ich partycypacji w podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju Miasta)? W jakim stopniu PBO sprzyjał budowaniu poczucia współodpowiedzialności za lokalne wspólnoty?
 - W jakim stopniu PBO wpłynęło na upowszechnienie wiedzy o zadaniach własnych Miasta (odpowiedzialnych za ich realizację wydziałach Urzędu i miejskich jednostkach organizacyjnych, procedurach obowiązujących przy tworzeniu budżetu Miasta oraz realizacji zadań budżetowych)?
 - Na ile PBO miał wpływ na budowanie zaufania mieszkańców Poznania do samorządu lokalnego i jego przedstawicieli?
- Wypracowanie rekomendacji na przyszłość
 - Jakimi działaniami Miasto powinno osiągnąć założone cele? Kiedy mieszkańcy będą chcieli być aktywni i współdziałać razem? Jak Miasto może ich w tym wspierać?

Narzędzia badawcze

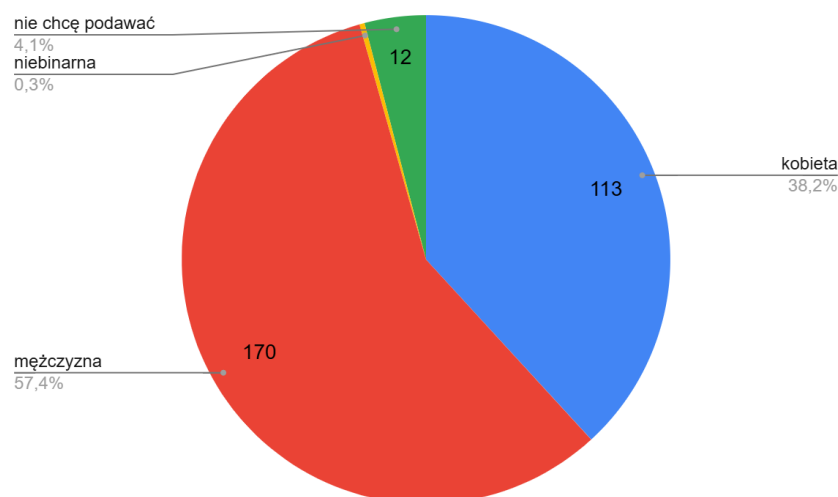
By uzyskać odpowiedzi na zaproponowane pytania badawcze, wykorzystano następujące narzędzia:

- ankieta ewaluacyjna (dalej: ankieta)
Do udziału w ankiecie zostali zaproszeni mieszkańcy i mieszkanki Poznania, aby poznać ich zdanie na temat PBO. W strukturze ankiety zostały zawarte pytania dostosowane do różnych grup, w tym: osób składających projekty, głosujących i nie biorących udziału w głosowaniu. Aby jak najwięcej osób wypełniło ankietę, czas jej wypełnienia został określony na 10 minut. Rozsyłanie ankiety odbywało się we współpracy z Urzędem Miasta Poznań, aby dotrzeć do jak największej liczby osób z grupy docelowej kanałami oficjalnymi miasta. Wiadomość z zaproszeniem do wypełnienia ankiety i prośbą o jej rozpowszechnianie otrzymały m.in.: Centra Inicjatyw Lokalnych, Rady Osiedli, Centrum Inicjatyw Senioralnych, Centrum Inicjatyw Rodzinnych, Młodzieżowa Rada Miasta, Zespół ds. PBO, wszyscy pracownicy Urzędu Miasta Poznania. Ankietę wypełniło 296 osób. Rozkład odpowiedzi w ankiecie nie jest reprezentatywny dla osób, które brały udział w PBO²⁵ - ankietę wypełniały te osoby, do których udało się dotrzeć z informacją i były zmotywowane ją wypełnić w okresie grudniowym.

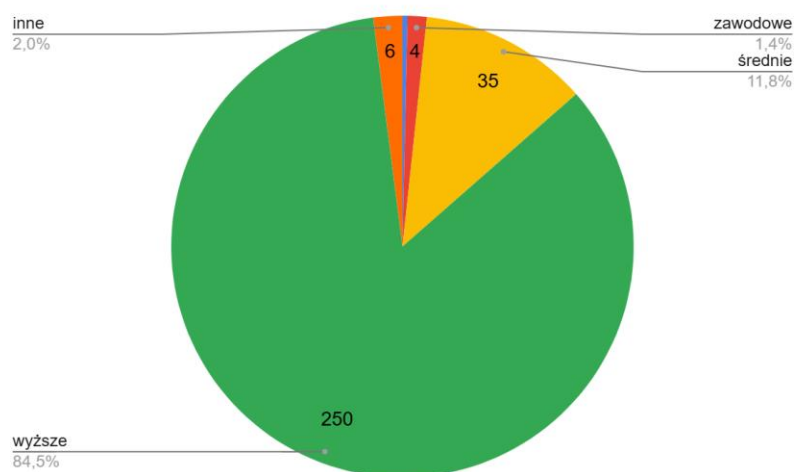
Wykres 1. Wiek respondentów ankiety (n=296)

Wykres 2. Tożsamość płciowa respondentów (n=296; źródło: ankieta)

Wykres 3. Wykształcenie respondentów (n=296; źródło: ankieta)

Większość osób wypełniających ankietę (60%) było w wieku 26-45 lat. 57% odpowiadających stanowili mężczyźni, 38% kobiety, jedna osoba niebinarna, pozostałe osoby nie chciały podawać odpowiedzi na to pytanie. Na potrzeby analizy, połączono odpowiedzi osoby

niebinarnej z odpowiedziami osób, które nie chciały udzielać odpowiedzi. 84,5% respondentów stanowiły osoby z wyższym wykształceniem.

Tabela 1. Rejon zamieszkania respondentów (n=296; źródło: ankieta)

Nazwa rejonu	Liczba respondentów	Procent
Piątkowo Północ, Piątkowo	40	13,51%
Chartowo, Rataje, Żegrze	30	10,14%
Jeżyce, św.Łazarz	30	10,14%
Świerczewo, Wilda, Zielony Dębiec	29	9,80%
Nowe Winogrody Północ, Nowe Winogrody Południe, Nowe Winogrody Wschód, Stare Winogrody	27	9,12%
Grunwald Północ, Grunwald Południe, Stary Grunwald	25	8,45%
Fabianowo-Kotowo, Górczyn, Junikowo, Kwiatowe, Ławica	24	8,11%
Kiekrz, Krzyżowniki-Smochowice, Podolany, Strzeszyn	22	7,43%
Morasko-Radojewo, Naramowice, Umultowo	18	6,08%
Antoninek-Zieliniec-Kobylepole, Główna, Ostrów Tumski-Śródka-Zawady-Komandoria, Warszawskie-Pomet-Maltańskie	18	6,08%
Ogrody, Sołacz, Winiary, Wola	17	5,74%
Głuszyna, Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo, Starołęka-Minikowo, Szczepankowo-Spławie-Krzesinki	12	4,05%
Stare Miasto	4	1,35%

Najwięcej respondentów pochodziło z rejonu Piątkowo Północ, Piątkowo, a najmniej - ze Starego Miasta.

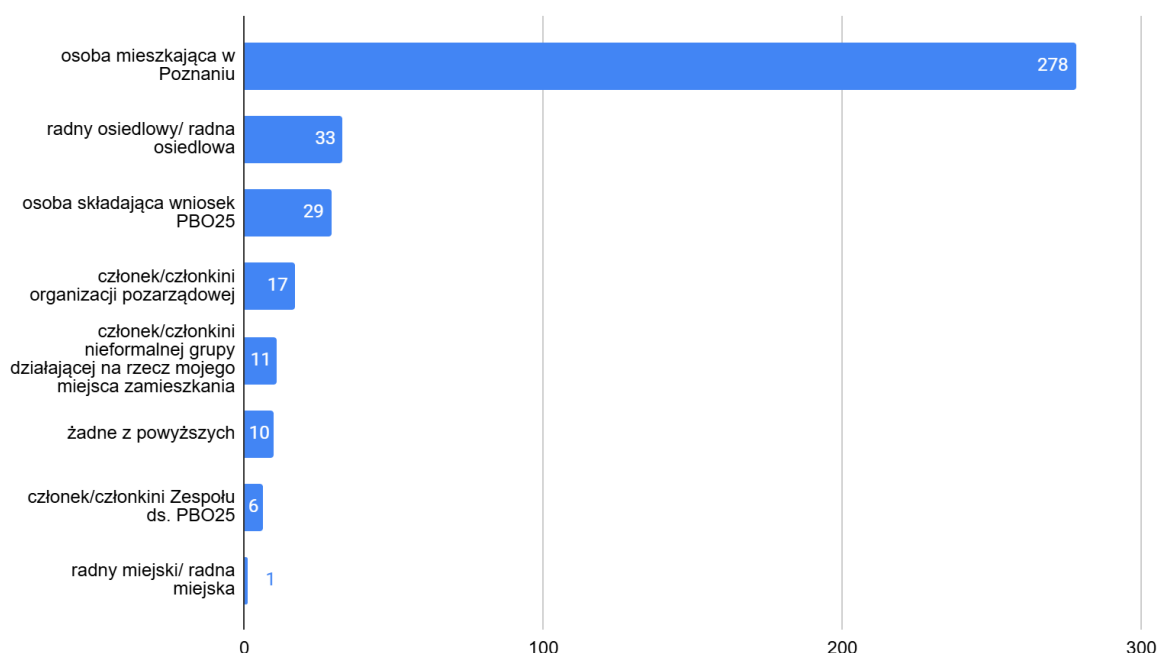
Spośród osób wypełniających ankietę, 93,92% deklaruje, że jest osobą mieszkającą w Poznaniu. Z narzędziem udało się też dotrzeć do radnych osiedlowych (11,15%), osób składających wnioski w PBO25 (9,8%) oraz osób reprezentujących organizacje pozarządowe (5,74%).

Tabela 2. Przynależność do grupy (n=296; źródło: ankieta)*

Odpowiedź	Liczba	%
osoba mieszkająca w Poznaniu	278	93,92%
radny osiedlowy/ radna osiedlowa	33	11,15%
osoba składająca wniosek PBO25	29	9,80%
członek/członkini organizacji pozarządowej	17	5,74%
członek/członkini nieformalnej grupy działającej na rzecz mojego miejsca zamieszkania	11	3,72%
żadne z powyższych	10	3,38%
członek/członkini Zespołu ds. PBO25	6	2,03%
radny miejski/radna miejska	1	0,34%

*Pytanie wielokrotnego wyboru procenty nie sumują się.

Wykres 4. Przynależność do grupy (n=296; źródło: ankieta)*

- **fokusy (wywiady grupowe)**

Każdy fokus trwał ok. 90 min. Wszystkie fokusy odbyły się online. Na każdy z nich zaproszono osoby z podobnym doświadczeniem - tak, by wykorzystać proces synergii:

- fokusy z projektodawcami - łącznie przeprowadzono 3 fokusy z 3 grupami projektodawców (z tymi, których projekty nie zostały dopuszczone do głosowania, z tymi, których projekty zostały wybrane w głosowaniu oraz z tymi, których projekty nie zostały wybrane). łącznie uczestniczyło w nich 11 osób. Dodatkowo przeprowadzono jeden wywiad indywidualny z osobą, której projekt nie został dopuszczony do głosowania. Zaproszenie do uczestnictwa w fokusie rozesłano do wszystkich osób, które wyraziły podczas składania projektów, zgodę na przetwarzanie danych osobowych w celu

badań opinii i oczekiwań społecznych organizowanych przez Urząd Miasta Poznania. Ostatecznie, terminy poszczególnych fokusów dostosowano do możliwości największej liczby danego typu wnioskodawców.

- fokusy z przedstawicielami jednostek miejskich opiniujących projekty - uczestniczyło w nim 8 osób z Wydziałów: Klimatu i Środowiska, Kultury, Gospodarki Nieruchomościami, Zdrowia i Spraw Społecznych, Sportu, Urbanistyki i Architektury oraz z Zarządu Zieleni Miejskiej.
- wywiady indywidualne (IDI)
Zostały przeprowadzone godzinne pogłębione wywiady indywidualne z dwoma kluczowymi pracownikami Urzędu Miasta Poznania, odpowiadającymi za realizację budżetu obywatelskiego i jeden z osobą z agencji odpowiedzialnej za promocję PBO25. Wywiady odbyły się online.
- analiza danych zastanych
Analizie zostały poddane następujące źródła:
 - Raporty z ewaluacji poprzednich edycji budżetu partycypacyjnego
 - Rejestr projektów zgłoszonych do PBO (dalej: rejestr)
 - Zanonimizowane dane z systemu do głosowania online (dalej: dane z systemu do głosowania)
 - Dokument "Zasady i tryb Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego 2025"
 - Raport końcowy z realizacji kampanii promocyjnej Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego 2025 (Wykonawca - APLAN MEDIA Sp. z o.o) (dalej: raport)

W raporcie użyto następujących skrótów:

- GP - wypowiedź osoby odpowiedzialnej za realizację budżetu obywatelskiego w Gabinetach Prezydenta
- UO - wypowiedź urzędnika opiniującego projekty w PBO,
- PO - wypowiedź wnioskodawcy projektu odrzuconego,
- PNW - wypowiedź wnioskodawcy projektu niewybranego w głosowaniu,
- PW - wypowiedź wnioskodawcy projektu wybranego w głosowaniu,
- AR - wypowiedź osoby z agencji reklamowej,
- AN - odpowiedź na pytanie otwarte z ankiety.

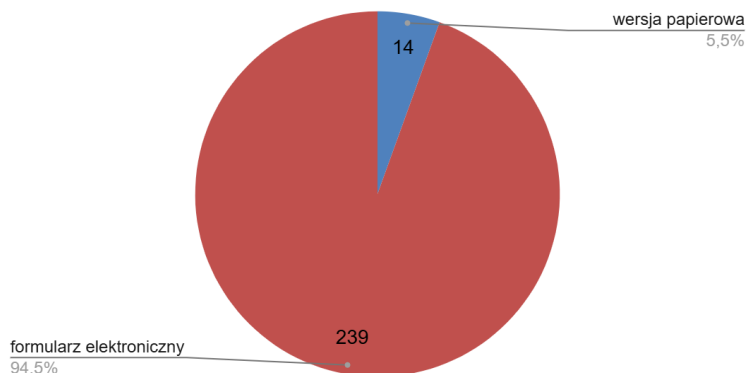
Cytaty w raporcie zostały oznaczone kursywą, przed każdym cytatem w nawiasie kwadratowym zaznaczono za pomocą wyżej wymienionych skrótów, skąd pochodzi cytat. W nawiasach kwadratowych również w cytatach znajdują się uzupełnienia niezbędne dla zrozumienia kontekstu danej wypowiedzi.

1. Efektywność

1.1. Zgłaszanie projektów

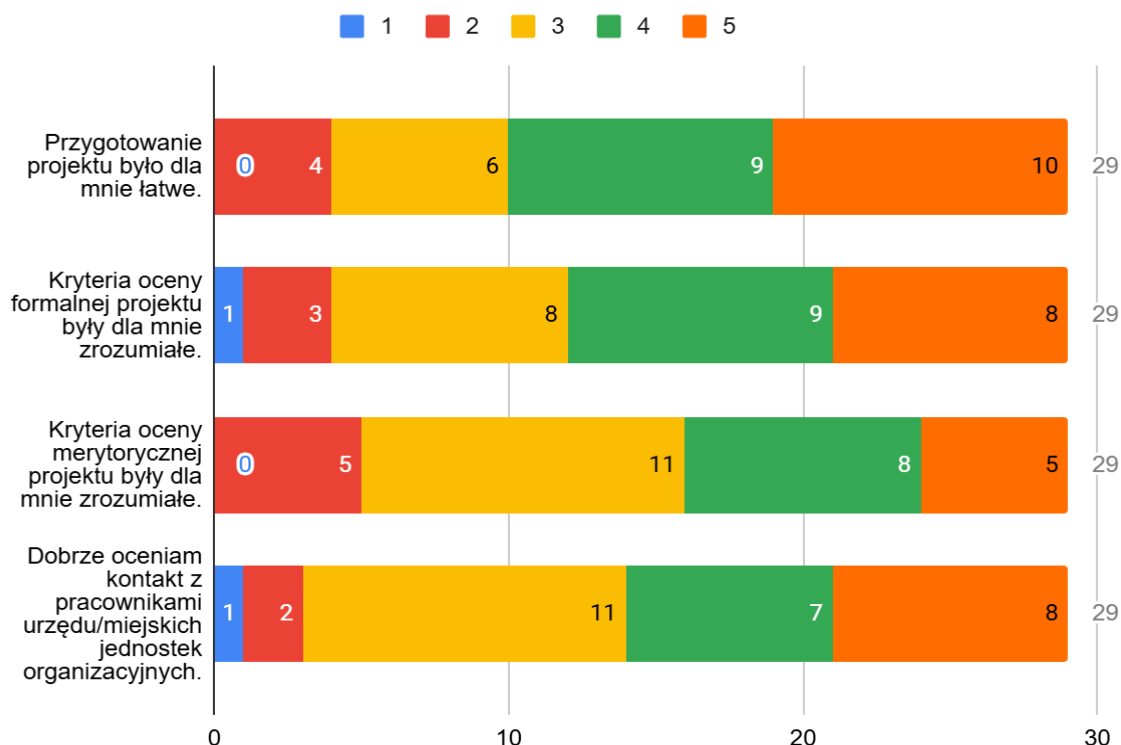
Do PBO25 zgłoszono 253 projekty. 94,5% projektów zostało złożonych przez formularz elektroniczny. Osoby z GP mówią, że zdarzało się, że we wnioskach złożonych papierowo wnioskodawcy nie zaznaczali zgody na przetwarzanie danych albo nie wpisywali swoich danych. W przypadku wniosków składanych elektronicznie takich problemów nie było.

Wykres 5. Sposób składania formularzy projektowych (n=253; źródło: rejestr)

Większość wnioskodawców, którzy wypełnili ankietę uważa, że przygotowanie projektu było dla nich łatwe (19 na 29; 6 nie ma zdania), kryteria oceny formalnej były zrozumiałe (17 na 29; 8 nie ma zdania). Nieco ponad połowa z nich dobrze ocenia kontakt z pracownikami urzędu/jednostek miejskich (15 na 29; 11 nie ma zdania). Nieco więcej wątpliwości budziły kryteria oceny merytorycznej - ze zdaniem "kryteria oceny merytorycznej projektu były dla mnie zrozumiałe" zgadza się 13 osób, 11 nie ma zdania, 5 raczej się nie zgadza; więcej na ten temat w rozdziałach o weryfikacji projektów i procedurze odwoławczej.

Wykres 6. Zaznacz, na ile zgadzasz się z danym zdaniem na skali od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam). (n=29 - wnioskodawcy; źródło: ankieta)

Gabinet Prezydenta (GP) na etapie zgłaszania projektów otrzymywał głównie pytania dotyczące następujących kwestii:

- Jakiego rodzaju projekty można zgłosić?

- Na ile szczegółowo sporządzać kosztorys, jakie koszty wliczać, w jaki sposób, czy kwoty brutto czy netto?
- Jak sprawdzić, czy na danym terenie będzie można realizować projekt?
- Kto będzie realizatorem projektu (czy osoba zgłaszająca projekt)?
- Czy projekt został poprawnie złożony, czy wpłynęły listy poparcia?

W celu wsparcia osób, które chcą składać projekty, urząd zorganizował w tym roku, w godzinach popołudniowych, dyżury telefoniczne osób opiniujących z różnych wydziałów, które nie cieszyły się zbyt dużym powodzeniem.

Osoby, które składały wniosek, doceniały podczas wywiadów kontakt z urzędem na etapie zgłaszania projektów:

- *[PO] Miałam fajny kontakt z urzędem, z Wydziałem Klimatu i Środowiska. Z pomocą pana udało mi się trochę przemienić kwestie zagospodarowania środków, czyli samego kosztorysu, który wykonałam tak, żeby przeszedł etap formalny.*
- *[PNW] Chcę pochwalić osoby, które bardzo pozytywnie do tego podchodzą. Bardzo były życzliwe, bardzo spokojne. Wręcz byłam zaskoczona, że w tak pozytywny sposób odbierają osoby, które nigdy w życiu tego nie robiły i chciałyby spróbować. Bardzo dziękuję tym paniom, które były na tyle życzliwe i łaskawe, wysłuchały wszystkich moich zapytań, a przede wszystkim nakierowały w jakiś sposób, co należałoby uwzględnić. To były osoby zajmujące się BO z Gabinetu Prezydenta.*
- *[PNW] [Pisałam pierwszy raz projekt do PBO] Jak miałam problem, to posiłkowałam się osobami, które pisały już projekty, ewentualnie osobami z Gabinetu Prezydenta. Myślę, że jest na tyle czytelny dla osób, które są zainteresowane, a nawet nie mają doświadczenia, że jeżeli będą potrzebowały, na pewno będą wiedziały, w którym kierunku wykonać telefon.*
- *[PW] Dostępność pracowników merytorycznych z poszczególnych komórek Urzędu Miasta jest jasna. Można bez problemu do nich zadzwonić czy napisać maila. Nie napotkałam na żadne trudności.*

Niektóre osoby w ankietach również doceniały pracowników odpowiedzialnych za PBO w Urzędzie i samo PBO:

- *[AN] Super zespół od PBO, bardzo kompetentne osoby, które służyły pomocą na każdym możliwym etapie.*
- *[AN] Świetne pomysły, dzięki PBO realizowane są dodatkowe zadania w budżecie miasta.*

1.1.1. Zrozumiałość regulaminu

W opinii większości osób wypełniających ankietę (86%) oraz osób uczestniczących w wywiadach, zasady PBO są jasne:

- *[PO] Regulamin rzeczywiście jasny, nie ma tutaj problemów.*
- *[PNW] Te zasady są klarowne, znane. (...) myślę, że jest to dokument czytelny, zwarty.*
- *[PW] Cały wniosek był banalnie prosty do uzupełnienia.*
- *[PW] Uważam, że sam proces złożenia wniosku przez stronę, faktycznie jest banalnie prosty.*

Pojawiały się także trudności w zrozumieniu regulaminu, świadczą o tym pytania zadawane urzędnikom oraz najczęściej pojawiające się powody odrzucenia projektów formalnie i merytorycznie. O trudnościach w zrozumieniu zasad świadczą też oczekiwania niektórych wnioskodawców, że jak ich projekt przeszedł ocenę formalną w Gabinetie Prezydenta, to już zostanie dopuszczony do głosowania; tak o tym opowiada jedna z osób podczas wywiadu:

- *[PO] Dostałam informację mailowo. Najpierw była to wstępna akceptacja Gabinetu Prezydenta. Myśleliśmy wow, skoro Gabinet zaakceptował, gdzie jak nie w Gabinetie Prezydenta mają wiedzę. Skoro zaakceptowali to projekt może mieć szansę powodzenia. [Okazało się, że] nie do końca.*

1.1.2. Pomysły na usprawnienie etapu zgłaszania projektów

W trakcie badania osoby zgłaszały różne pomysły, które mogłyby usprawnić etap zgłaszania projektów:

- Zwiększenie szansy prawidłowego złożenia projektu inwestycyjnego:
 - Mapa terenów, na których można realizować projekty PBO połączona z systemem informacji przestrzennej Poznania:
 - *[PO] Powinna być mapa terenów, na których można coś zrobić, w odróżnieniu od tych, które nie stanowią własności miasta.*
 - *[PO] Lubię coś zwizualizować. Według mnie mogłaby powstać mapa, gdzie obywatel albo jego pomysły mogą zaistnieć, jak miasto widzi go w ogóle. (...) Można bezpośrednio do jednostek miejskich pisać o jakiś progres. Aplikacja też Smart City gdzie można zgłaszać jakieś zapotrzebowanie.*
 - *[UO] Szkoda, że w regulaminie PBO nie ma obowiązku określania dokładnych danych geodezyjnych nieruchomości, na których dany projekt ma być realizowany. Uważam, że gabinet prezydenta powinien się mocno zastanowić nad wprowadzeniem takiego wymogu. Tym bardziej, że system informacji przestrzennej jest dla każdego dostępny przez Internet. Jeśli osoby zgłaszające nie umieją się nim posługiwać, nie ma żadnego problemu, żeby się telefonicznie skontaktować, żeby ktokolwiek z urzędników pokierował taką osobą. Żeby to wspólnie na ekranie obejrzeć i doprecyzować dokładnie o co chodzi, ponieważ niektóre te sformułowania są tak ogólne, są tak nieprecyzyjne, albo dotyczą tak dużej części miasta, to w zasadzie trudno się odnieść i trudno zrozumieć do końca, o co chodzi osobie zgłaszającej projekt. Zajmuje to dużo czasu, budzi wiele wątpliwości.*
 - Przygotowanie przewodnika po nazewnictwie terenów przez jednostki merytoryczne:
 - *[UO] Może byłaby możliwość sporządzenia przewodnika po nazewnictwie dla potencjalnych wnioskodawców na przyszły rok. Możemy pomóc przygotować taki przewodnik, żeby mieszkańcy mogli złożyć właściwe wnioski.*
 - Ograniczenie formalne liczby lokalizacji jednego projektu:
 - *[UO] Ograniczenie ilości lokalizacji wskazywanych we wnioskach do może maksymalnie 5.*

- Uproszczenie formularza składania wniosku:
 - Rezygnacja z konieczności zbierania podpisów (osoba z Gabinetu Prezydenta zastrzega, że zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym miasto ma obowiązek zbierania list poparcia, więc taka zmiana nie jest możliwa)
 - *[PW] Dla mnie zebranie ogólnie 10 podpisów jest absurdalne, bo po rodzinie mogę sobie zebrać te głosy. Albo robimy listę poparcia, która faktycznie wskazuje, że duża grupa mieszkańców tego chce i większą ilość głosów powinniśmy zdobyć, albo zupełnie z tego rezygnujemy. 10 głosów, nie wiem skąd, kto wyznaczył taką cyfrę. To za mało i kompletnie z tego powinniśmy zrezygnować, albo przynajmniej ze 100 głosów. Tylko, że z drugiej strony, zbierać głosy i chodzić po sąsiadach.. Nie wiem czy to by nie zniechęciło do aktywności społecznej, zaangażowania.*
 - *[PO] Nie jestem za zbieraniem podpisów w dużej ilości. Dzisiaj przy lękach też przed naruszeniem prywatności i tak dalej, to jest bardzo trudne.*
 - Uproszczenie kosztorysu lub zrezygnowanie z konieczności jego przedstawiania przez wnioskodawcę (więcej na ten temat w rozdziale [1.2.3. Problemy z szacowaniem kosztów](#)):
 - *[PO] Uważam, że z tego formularza należy usunąć(...) szacunkowe koszty realizacji projektu. Tam jest napisane: „Proszę uwzględnić wszystkie składowe projektu”. Kolejny: „czy projekt generuje koszty utrzymania” i ostatni „łączny koszt utrzymania projektu w trakcie ostatnich 5 lat?” Uważam, że nie powinno być takich pytań w formularzu zgłoszeniowym, bo skąd obywatel ma takie dane znać. Zadałem takie pytanie do urzędu, powiedzieli, należy kierować do odpowiedniej instytucji.*
 - *[PO] Co do kwestii kosztorysu, załącznik można pobrać „Przykładowe koszty realizacji”. One są niedoszacowane. Do ostatniego budżetu oglądałam to i moim zdaniem kompletnie koszty nie są realne. (...) Żeby to było jakieś sensowne, wskazywać te rzeczy, które najczęściej się pojawiają na listach.*
- Przyjmowanie wszystkich wniosków w PBO:
 - *[PO] Wnioski powinny być przyjmowane, wszystkie. Niech głosowanie decyduje, a budżet niech będzie okrojony albo etapowana jakaś inwestycja, o którą prosi mieszkaniac. Natomiast ja bym nie odrzucała pomysłów w ogóle. Bo to ma być budżet obywatelski, a nie obywatel zdecyduje, poza tymi, które by kończyły się kryminałem. Niech tam ktoś może minimalnie na to patrzy, ale niech te pomysły dzikie, i praktyczne, przeróżne, dalej w świat wędrują. I ludzie przecież nie są głupi i zagłosują na to, co jest im potrzebne. A ten cały ambaras związany z odrzucaniem projektów jest bardzo nieprzyjemny. Nie powinien być aż taki konkretny, niech to będzie bardziej na miękko.*
 - *[PW] Nie wycinać projektów, który mi się wydają złe albo bo tak mi powiedzieli albo takie jest oczekiwanie tych, co najgłośniej krzyczą. Jeżeli będzie Pomnik Wdzięczności Bożej na Malcie, nie będzie to sprzeczne z prawem, to zrobimy to. To ma być święto demokracji, więc nie może być zewnętrznie sterowane „przy opiniowaniu i tak go uwalimy”.*

- Tworzenie raportu o potrzebach mieszkańców na podstawie zgłoszeń PBO
Jednym z celów PBO jest "poznawanie potrzeb i pomysłów mieszkańców przez samorząd lokalny i jego przedstawicieli" (par.2.2.3 Zasad PBO). Mieszkańcy chcieliby wiedzieć w jaki sposób samorząd poznaje te potrzeby i jak tę wiedzę wykorzystuje:
 - [PO] *Zacznę może od pytania. Od pytania, jaki powstaje dokument w następstwie zapisu, który jest w zasadach i trybie budżetu, mianowicie. Tam, gdzie są postanowienia ogólne, jest poznawanie potrzeb i pomysłów mieszkańców przez samorząd lokalny i jego przedstawicieli. Uważam, że zarząd powinien brać pod uwagę potrzeby mieszkańców, jakie wynikają z uzasadnionych i dobrze opisanych wniosków. (...) Pytanie jest, jaki dokument powstaje w wyniku tego zobowiązania, sformułowanego w zasadach budżetu?*
 - [PO] *Należałoby je [pomysły mieszkańców] wszystkie przeanalizować i zobaczyć, czy nawet jeżeli nie weszły do głosowania, to nie są warte zastanowienia?*
 - [AN] *Uważam, że należy opublikować i szeroko nagłośnić wnioski po wnikliwej analizie tematyki wszystkich zgłaszanych projektów, również tych odrzuconych. Publikacja powinna zaprezentować główne potrzeby mieszkańców - wypełniając zadanie sformułowane w Zasadach PBO25 §2.2.3) "poznawanie potrzeb i pomysłów mieszkańców przez samorząd lokalny i jego przedstawicieli;"*
- Aplikacja do zbierania pomysłów i potrzeb mieszkańców:
 - [PO] *Właśnie odpaliłam Smart City, bo jest tam taka opcja lokalne pomysły. Ale ta zakładka odsyła do strony na BIPie chyba rady osiedla, do BO, albo do konsultacji społecznych. A nie ma opcji dodaj własny pomysł. Niech ktoś to zbiera, dlaczego nie? Żeby to mogło zafunkcjonować.*

Obecnie zdarza się, że miasto reaguje na opisane przez mieszkańców we wnioskach PBO problemy - świadczy o tym uzasadnienie niedopuszczenia do głosowania jednego z wniosków:

- *Odnosząc się do problemów i postulatów opisanych w zgłoszeniu PBO informujemy, iż: Ad 1) Dostrzegając opisane problemy, od nowego sezonu tj. od 2025 r. Miasto wyposaży w ognioodporne pojemniki do gromadzenia odpadów wybrane fragmenty Wartostrady, na których odnotowano pożary pojemników. Ad 2) Miasto przewiduje od nowego sezonu zwiększenie pojemności pojemników na żar w miejscach, w których najczęściej używa się grilli. Miasto dołoży również starań, aby wizualnie wyróżnić pojemniki na żar poprzez wyraźne i niebudzące wątpliwości ich oznakowanie.*

Niektóre ze zgłoszonych projektów zostały zrealizowane poza formułą PBO. Jednak skala takich reakcji jak i komunikacja o nich nie odpowiada na oczekiwania niektórych mieszkańców aktywnych w PBO.

1.2. Weryfikacja projektów

Z 253 złożonych projektów, 8 nie zostało zaakceptowanych przez Gabinet Prezydenta ze względów formalnych - głównie brakowało list poparcia z wymaganymi 10 podpisami. Gabinet Prezydenta podejmował działania, aby odrzuceń formalnych było jak najmniej.

245 projektów zostało przekazanych do jednostek merytorycznych w celu weryfikacji merytorycznej oraz oceny wykonalności technicznej projektów. 158 z nich (64%) to projekty inwestycyjne, a 87 (36%) - projekty miękkie. Po etapie weryfikacji formalnej, 4 projekty (2 miękkie i 2 inwestycyjne) zostały wycofane na wniosek osób, które je składały.

Tabela 3. Składane projekty w podziale na miękkie i inwestycyjne (n=245; źródło: rejestr)

	Miękkie	Inwestycyjne	Suma
Projekt ogólnomiejski duży	11	24	37
Projekt ogólnomiejski duży w ramach Zielonego Budżetu	1	11	12
Projekt ogólnomiejski mały	10	4	14
9 - Stare Miasto	5	6	11
7- Morasko-Radojewo, Naramowice, Umultowo	5	5	10
8 - Chartowo, Rataje, Żegrze	10	5	15
5 - Grunwald Północ, Grunwald Południe, Stary Grunwald	5	9	14
6 - Ogrody, Sołacz, Winiary, Wola	6	6	12
3 - Piątkowo Północ, Piątkowo	6	9	18
4 - Głuszyna, Krzesiny-Pokrzywno-Garaszewo, Starołęka-Minikowo, Szczepankowo-Spławie-Krzesinki	5	10	16
13 - Jeżyce, św.Łazarz	3	10	14
2 - Kiekrz, Krzyżowniki-Smochowice, Podolany, Strzeszyn	5	5	10
11 - Fabianowo-Kotowo, Górczyn, Junikowo, Kwiatowe, Ławica	3	15	18
12 - Antoninek-Zieliniec-Kobylepole, Główna, Ostrów Tumski- Śródka-Zawady-Komandoria, Warszawskie-Pomet-Maltańskie	5	20	26
1 - Nowe Winogrody Północ, Nowe Winogrody Południe, Nowe Winogrody Wschód, Stare Winogrody	4	5	9
10 - Świerczewo, Wilda, Zielony Dębiec	3	14	17
Suma	87	158	253

Projekty inwestycyjne były oceniane w pierwszej kolejności przez Wydział Gospodarki Nieruchomościami (WGN) - dopiero w przypadku pozytywnej weryfikacji zostawały przekazywane do oceny innych jednostek. WGN pozytywnie zaopiniował 122 projekty, a negatywnie - 35 (jeden projekt został w międzyczasie wycofany na prośbę mieszkańca).

Tabela 4. Wydziały wiodące przypisane do opiniowania projektów a liczba projektów dopuszczonych i niedopuszczonych do głosowania. Stan przed odwołaniami (liczba projektów nie sumuje się, ponieważ niektóre z nich miały przypisane więcej niż 1 wydział wiodący). (n=241 - bez projektów wycofanych i niezaakceptowanych przez administratora; źródło: rejestr)

	Projekty niedopuszczone	Projekty dopuszczone	Suma
Wydział Gospodarki Nieruchomościami	35	122	157
Zarząd Dróg Miejskich (ZDM)	21	43	64
Wydział Sportu	5	39	44
Wydział Klimatu i Środowiska	6	31	37
Wydział Kultury	4	22	26
Wydział Oświaty		23	23
Wydział Gospodarki Komunalnej	1	4	5
Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych		5	5
Biuro Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta	1	3	4
Wydział Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa		3	3
Zarząd Transportu Miejskiego (ZTM)	3		3
Gabinet Prezydenta		1	1

1.2.1. Uzasadnienia niedopuszczenia projektów do głosowania

Powody niedopuszczenia projektów do głosowania przez WGN były następujące:

- *Teren realizacji projektu nie znajdował się w zasobie Miasta Poznania lub Skarbu Państwa (we władaniu Miasta).*
- *Prowadzone jest postępowanie, którego skutkiem może być utrata prawa własności do terenu realizacji projektu.*
- *Prowadzone postępowanie mające na celu zagospodarowanie terenu w myśl projektowanego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.*
- *W odniesieniu do nieruchomości zawarto umowę partycypacyjną z Miastem.*
- *Projekt stoi w sprzeczności z obowiązującymi w Mieście strategiami, planami, politykami i programami, w tym w szczególności z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (obowiązującymi oraz opracowywanymi), innymi uchwałami Rady oraz zarządzeniami Prezydenta.*
- *Brak określenia dokładnej lokalizacji projektu, wskazanie jedynie ogólnych założeń (np. teren osiedla, teren całego Poznania).*
- *Projekt zakłada wykonanie wyłącznie jednego z elementów (etapów) realizacji projektu (np. sporządzenie dokumentacji projektowej).*
- *Projekt swoim zakresem koliduje ze zwyciężkim zadaniem z poprzednich edycji PBO.*
- *Złożenie projektu bez pisemnego oświadczenia osób kierujących daną instytucją (w przypadku, w którym projekt zakładał współpracę z nią).*

Powody niedopuszczenia projektów do głosowania przez pozostałe wydziały merytoryczne to (do każdego podano przykładowe uzasadnienia):

- brak spełnienia kryterium ogólnodostępności:
 - *Do PBO25 można składać projekty, które spełniają kryterium ogólnodostępności projektu – przez ogólnodostępność projektu należy rozumieć zapewnienie ogółowi mieszkańców nieodpłatnej możliwości korzystania z efektów realizacji projektu wybranego w ramach PBO25. W przypadku projektów innych niż inwestycyjne – realizacja projektów powinna odbywać się w przestrzeni publicznej, dzięki czemu wszyscy zainteresowani mieszkańcy będą mogli nieodpłatnie korzystać w pełnym zakresie z efektów realizacji projektu.*
 - *Projekt nie spełnia kryterium ogólnodostępności projektu - przez który należy rozumieć zapewnienie ogółowi mieszkańców nieodpłatnej możliwości korzystania z efektów realizacji projektu wybranego w ramach PBO25. W przypadku projektów infrastrukturalnych, remontowych lub polegających na zakupie sprzętu lub urządzeń – nieodpłatna możliwość korzystania, o której mowa powyżej, powinna obejmować co najmniej 25 godzin tygodniowo, pomiędzy godz. 6:00-22:00, z uwzględnieniem w miarę możliwości soboty lub niedzieli.*
- projekt stoi w sprzeczności z obowiązującymi w Mieście strategiami, planami, politykami i programami:
 - *Wskazany teren objęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego „Rejon Ostrowa Tumskiego” w Poznaniu i realizacja wniosku stoi w sprzeczności z jego zapisami. Zatem wniosek jest sprzeczny z Zasadami PBO24 § 3 Zgłaszanie projektów pkt 16 ppkt 5.*
 - *Planowane nasadzenia muszą być przemyślane i zgodne z obowiązującym Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania oraz zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Szczególną uwagę należy zwrócić na nasadzenia drzew w pasie drogowym gdzie jest to bardzo utrudnione ze względu na sieci uzbrojenia podziemnego, chodniki oraz wąskie pasy zieleni. (...) Analiza taka musi uwzględniać plany przebudowy i rozbudowy sieci drogowej oraz jej infrastruktury np.: planowanej budowie ścieżek rowerowych.*
- niedoszacowany koszt realizacji projektu lub koszt utrzymania:
 - *Projekt nie jest rekomendowany do realizacji. Z uwagi na zagospodarowanie pasa drogowego (torowisko tramwajowej i ukośne miejsca postojowe) ulicy Podgórznej oraz jej profil, nie widzimy możliwości wyznaczenia na niej kontraruchu rowerowego. Realizacja zadania wymagałaby przebudowy ulicy w kompleksowym zakresie co przekracza możliwość finansowania zadania ze środków pochodzących z Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego.*
 - *Budowa drogi rowerowej wyodrębnionej od chodnika w ramach zaproponowanego zgłoszenia jest możliwa do realizacji przy przewężeniu jezdni, przebudowie oświetlenia drogowego, wykonaniu odwodnienia oraz wycięciu drzew rosnących między jezdnią a chodnikiem. Konieczna jest również przebudowa przystanków autobusowych do parametrów zgodnych z warunkami technicznymi dla dróg publicznych, co wiąże się z wyjściem poza teren obecnego pasa drogowego oraz własności Miasta Poznania. Realizacja*

zadania została niedoszacowana - wg wstępnej kalkulacji realizacja projektu rozpocznie się od kwoty 2,5 mln zł. Brak jest możliwości realizacji zadania wyłącznie poprzez wprowadzenie nowej organizacji ruchu.

- czas realizacji projektu wynosi powyżej 1 roku:
 - *Budowa nowego odcinka wzdłuż ul. Borówki na odcinku między skrzyżowaniem z ul. Darzyborską a ul. Żywiczną bezpośrednio przy jezdni po stronie wschodniej wymaga budowy kanalizacji deszczowej oraz zapewnienie odbiornika wód deszczowych z tej kanalizacji. Obecnie funkcjonuje odwodnienie powierzchniowe do rowów drogowych. Ze względu na konieczność wykonania kanalizacji deszczowej szacuje się koszt realizacji projektu na 2.500.000 zł oraz okres projektowania przekraczający 2 lata. Do realizacji zadań w ramach PBO nie mogą być zgłaszane projekty, których wymagany budżet całkowity na realizację projektu jest niezgodny z limitami finansowymi oraz w przypadku projektów, których realizacja wymaga przeprowadzenia czynności przygotowawczych a następnie realizacja nie nastąpi w kolejnym roku budżetowym.*
- koliduje ze zrealizowanymi lub zaplanowanymi przedsięwzięciami miasta:
 - *Obecnie trwa uzyskiwanie dokumentacji projektowej dla budowy brakującego odcinka drogi rowerowej w rejonie ul. Strzeleckiej, Garbary oraz Królowej Jadwigi. Wskazana działka nr 51/48/7/5 objęta została pracami modernizacyjnymi związanymi z budową drogi rowerowej. Zgłoszony projekt nie jest możliwy do realizacji gdyż realizacja projektu koliduje ze zrealizowanymi przedsięwzięciami Miasta (par. 4, ust. 7, pkt. 7b)) Załącznika nr 1 do uchwały nr XCIX/1950/VIII/2024 Rady Miasta Poznania z dnia 26 marca 2024 r.).*
 - *Obszar, który podlegał niedawno modernizacji w zakresie budowy podniesionej platformy przystankowej uwzględnia maksymalną ilość możliwej zieleni. Brak miejsca na dodatkową zielen (obręb przystanku, przejść dla pieszych). Teren zagospodarowano gazonami z drzewami oraz 2 skupinami krzewów. Ponadto zlokalizowany jest w tym rejonie zabytkowy słup informacyjny – opinia negatywna,*
 - *W ciągu ul. Dmowskiego na wskazanym terenie prowadzona jest inwestycja związana z budową ścieżki rowerowej – opinia negatywna.*
- projekt jest w planach miasta do realizacji lub został zrealizowany:
 - *Zarząd Dróg Miejskich przystąpił do rozpoczęcia prac projektowych w zakresie przebudowy Mostu Chrobrego. Zakres prac projektowych obejmuje wprowadzenie zmian w ramach przystanku zlokalizowanego w rejonie katedry. Zapewniono finansowanie na realizację zadania. Zadanie występuje w budżecie Miasta lub Wieloletniej Prognozie Finansowej i nie będzie poddawane pod głosowanie (par. 4, ust. 7, pkt. 4) Załącznika nr 1 do uchwały nr XCIX/1950/VIII/2024 Rady Miasta Poznania z dnia 26 marca 2024 r.).*
 - *Zgłoszony projekt polega na montażu tablic informujących o prędkości samochodów na ul. Starołęckiej na odcinku od przejazdu kolejowego do autostrady. Zakres taki został zrealizowany w roku 2021/2022. Realizacja zadania byłaby zdublowaniem istniejących już urządzeń. Zgłoszony projekt nie jest możliwy do realizacji gdyż realizacja projektu koliduje ze zrealizowanymi przedsięwzięciami Miasta (par. 4, ust. 7, pkt. 7b)) Załącznika nr 1 do uchwały*

*nr XCIX/1950/VIII/2024 Rady Miasta Poznania z dnia 26 marca 2024 r.). :
Zarząd Dróg Miejskich (ZDM)*

- brak współpracy instytucjonalnej potwierdzonej pisemnym oświadczeniem:
 - *Do PBO25 nie mogą być zgłaszane projekty „które wymagają współpracy instytucjonalnej, jeżeli osoby odpowiedzialne za kierowanie daną instytucją nie przedstawiły wyraźnej gotowości do współpracy w ramach projektu w formie pisemnego oświadczenia”. Założenia przedstawione we wniosku niewątpliwie wymagają współpracy z miejską instytucją kultury, którą jest Centrum Kultury Zamek.*
- projekt dotyczy terenu, którego sytuacja prawna uniemożliwia jego realizację w danym miejscu:
 - *Realizacja projektu obejmuje odcinek ul. św. Michała (od ul. Małachowskiego do torów kolejowych) dla którego zawarta została umowa partycypacyjna zobowiązująca stronę do budowy drogi rowerowej. Zgodnie z regulaminem do PBO25 nie mogą być zgłaszane projekty dotyczące nieruchomości, w odniesieniu do których zawarto umowę partycypacyjną z Miastem (par. 3, ust. 16, pkt. 2) Załącznika nr 1 do uchwały nr XCIX/1950/VIII/2024 Rady Miasta Poznania z dnia 26 marca 2024 r.).*
- projekt wymaga przeprowadzenia badań przygotowawczych:
 - *Realizacja nawierzchni na ulicach bocznych od ul. Ropczyckiej wymagałaby pierwszej kolejności badań geotechnicznych podłoża, które pozwolą określić warunki gruntowo wodne ulicy co jest niezbędne do oceny możliwości wykonania utwardzenia ulicy z wykorzystaniem płyt ażurowych. (...) Zgłoszony projekt nie jest możliwy do realizacji gdyż dostępne na rynku technologie umożliwiają realizację projektu bez przeprowadzenia badań przygotowawczych (par. 4, ust. 7, pkt. 7d)) Załącznika nr 1 do uchwały nr XCIX/1950/VIII/2024 Rady Miasta Poznania z dnia 26 marca 2024 r.).*
- projekt nie spełnia zasad Zielonego Budżetu:
 - *W ramach Zielonego Budżetu przynajmniej w 70% musi dotyczyć tworzenia terenów zieleni, w czym nie mieści się tworzenie infrastruktury technicznej i budynków funkcjonalnie z nimi związanych, natomiast we wniosku koszty te stanowią zaledwie 57,14% całości kosztów.*
- miejsce realizacji projektu znajduje się poza Poznaniem:
 - *Wnioskodawca zakłada realizację wycieczek turystycznych dla mieszkańców osiedla Chartowo, Rataje i Żegrze po Wielkopolsce. Jak wskazuje § 4 ust. 7 pkt 5 lit. d załącznika nr 1 do uchwały Nr XCIX/1950/VIII/2024 Rady Miasta Poznania z dnia 26 marca 2024 r. zasady i tryb Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego 2025, miejsce realizacji projektu nie może wykraczać poza Poznań.*
- wnioskodawca nie wyraził zgody na przekwalifikowanie lub modyfikację projektu:
 - *Ze względu na brak zgody na przekwalifikowanie zgłoszenia do projektów ogólnomiejskich dużych oraz braku zgody na ograniczenie zakresu projektu w sposób pozwalający na jego finansowanie zgodnie z określoną kategorią, realizacja projektu nie jest możliwa w bieżącej formie.*
 - *Projekt ze względu na niespełnienie warunku określonego w § 3 ust. 14 pkt. 2 Zasad PBO25 oraz w związku z niezaakceptowaniem zgody na proponowaną modyfikację, uzyskał negatywną rekomendację.*

1.2.2. Komunikacja jednostek opiniujących z wnioskodawcami

Urzednicy wydzialow wiodacych prowadzili komunikacje z wnioskodawcami mailowo i telefonicznie w takich sprawach jak:

- prośby o uzupełnienia:
 - *[UO] W tym roku tylko 4 czy 5 projektów [prowadzonych przez dany wydział wiodący] nie wymagały uzupełnień. Do reszty trzeba było pisać nierzadko mail na prawie całą stronę i potem czekać, czy ktoś się do tego odniesie, czy wprowadzimy zmiany, czy nie. Czasami brak numeru telefonu, jest mail. Wiemy, jest to sezon urlopowy, nie wszyscy go sprawdzają.*
- propozycje zmian:
 - *[UO] Wykonujemy bardzo dużo telefonów do wnioskodawców w kontekście lokalizacji albo jakiś propozycji zmian. (...) My mamy taką praktykę, że najpierw dzwonic, potem wysyłamy maila, o którym mówiliśmy w trakcie rozmowy. W mailu też jest informacja, do kiedy potrzebujemy uzupełnienia.*
 - *[UO] Było dużo sytuacji, gdzie udało się określić lokalizację z wnioskodawcą.*
- przypomnienie o zbliżających się terminach:
 - *[UO] Gdy widzimy, że już termin ucieka na następny dzień, to wykonujemy kolejny telefon.*
- uzasadnienia negatywnych decyzji, propozycje rozwiązań:
 - *[UO] W ramach rozmów jak informowaliśmy, że coś zostanie zaopiniowane negatywnie z jakiegoś konkretnego względu, to też dawaliśmy jakąś propozycję rozwiązania, bo część projektu można np. przełożyć na za rok. W tym momencie jest jakiś problem, jest postępowanie, a za rok już będzie wyrok sądu, na przykład, albo zmiana właścicielska w danym terenie. I wniosek pójdzie poza PBO innym trybem i może za rok już tego problemu nie będzie.*

Część wnioskodawców pozytywnie ocenia kontakt z jednostkami opiniującymi na etapie weryfikacji projektów:

- *[PO] Kontakt z urzędem pozytywnie odbieram. Miałam telefon od pana, który opiniuje te projekty. Była to rozmowa uprzedzająca mnie o odrzuceniu projektu. Uzasadnienie, które usłyszałem w telefonie, pojawiło się później oficjalnie w tekście, także nie mam co do tego żadnych uwag.*
- *[PNW] Kontaktowaliśmy się z Wydziałem Sportu w poprzednim konkursie. Mamy kontakt z wydziałem sportu zarówno mailowy, jak i telefoniczny. Sprawnie to przebiegało.*
- *[PW] Jak dla mnie opinie wydziałów miejskich są z reguły dosyć przemyślane i merytoryczne.*

Niektóre osoby mówiły o swoich frustracjach, rozczarowaniach spowodowanych:

- brakiem oczekiwanego wsparcia jednostek urzędu w poszukiwaniu możliwości realizacji poszczególnych pomysłów:
 - *[PO] Jeżeli projekt został zgłoszony to wyjść z inicjatywą do zgłaszającego jak jest spotkanie, co można zmienić, jak można ten projekt zmienić, żeby on przeszedł do głosowania. Bo to faktycznie jest frustrujące, że człowiek wymyślił, napisał, zebrał podpisy, a na końcu dostaje formalną informację,*

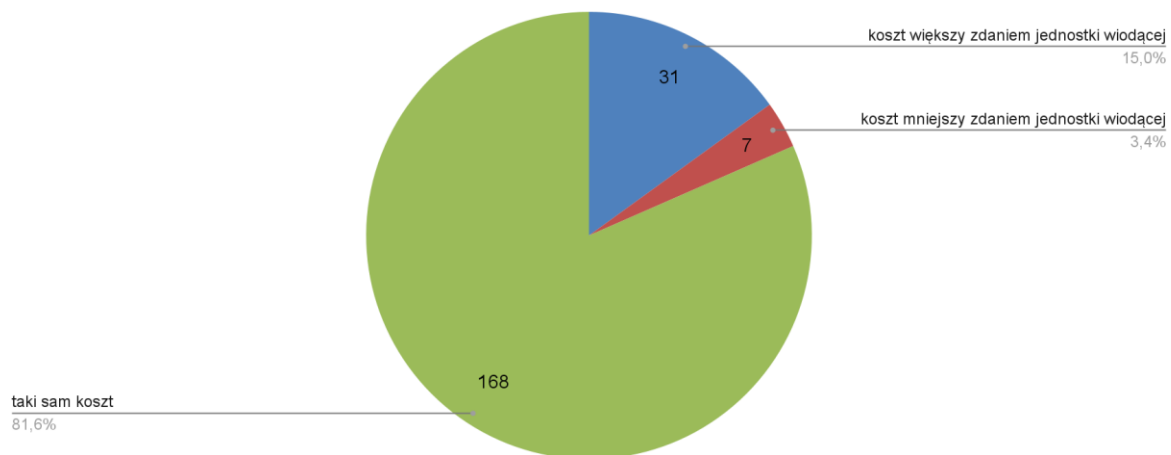
dlatego projekt nie przechodzi. Ale nie ma informacji, że np. jakbyśmy zmienili to, to lub to, projekt mógłby przejść.

- *[AN] Zasadne byłoby większy udział urzędników w fazie artykułowania pomysłów (przed oficjalnym zgłoszeniem). Jest to czas, gdy pomysły mogą zostać urealnione z punktu widzenia możliwości realizacji.*
- *trudnościami ze znalezieniem terenu na realizację projektów infrastrukturalnych:*
 - *[PW] Mój projekt (...) podlegał rekomendacji Zarządu Zieleni Miejskiej, który akurat opowiedział się negatywnie powołując się na kwestie własnościowe. (...) Gdybym wiedziała, że to jest niezgodne z planem, bądź jest to działka, co do której miasto nie może wydatkować, w ogóle bym się nie porwała na to.*
- *brakiem automatycznie przekazywanych informacji o wyniku weryfikacji projektu:*
 - *[PW] Tego mi zabrakło (...) Nie przychodziła żadna informacja chociażby na maila, że zakończono weryfikację w takim i takim Wydziale.*
 - *[PW] O ile rekomendacja przyszła do mnie na maila, o tyle już etap opiniowania samodzielnie obserwowałam śledząc losy swojego i też innych projektów.*
- *trudną do zrozumienia informacją o przyczynie odrzucenia projektu:*
 - *[PO] Jednego z nich nie rozumiem totalnie [uzasadnienia odrzucenia projektu]. Mogę nie rozumieć, czym jest „partycypacja miasta”. Dosłownie: „(...) w odniesieniu, do których zawarto umowę partycypacyjną z miastem.. Nie może być zgłoszony taki projekt”. Rozumiem, że to jest udział miasta w jakimś tam stopniu, ale na tym poziomie jest to źle sformułowane.*
 - *[AN] Powód odrzucenia projektu powinien być uzasadniony w sposób jasny, nie budzący wątpliwości projektodawcy.*

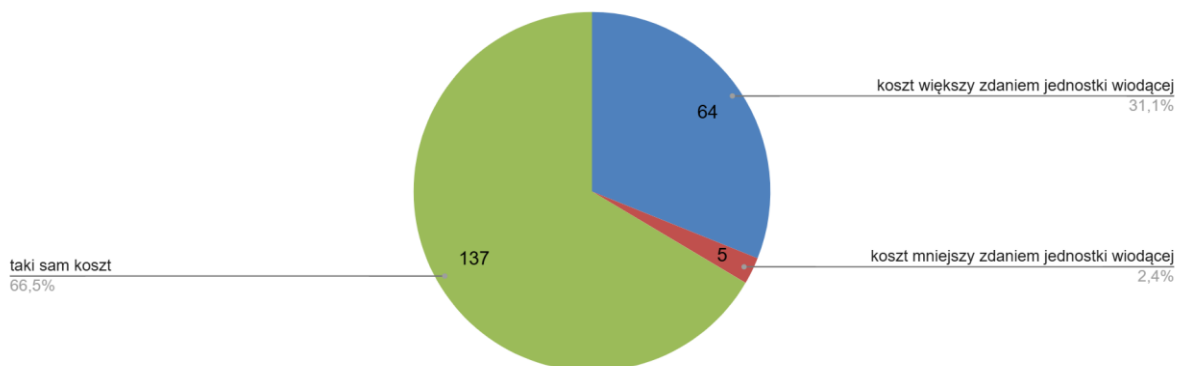
1.2.3. Problemy z szacowaniem kosztów

Szacowanie kosztów zgłaszane było jako trudność zarówno przez wnioskodawców, jak i osoby opiniujące. Rozbieżności częściej pojawiały się przy szacowaniu kosztów utrzymania projektów (dotyczyły 38 (34%) składanych projektów - w tym 4 projektów miękkich i 34 inwestycyjnych) niż kosztów samych projektów (dotyczyły 29 (18%) składanych projektów - w tym 3 miękkich i 66 inwestycyjnych). W obu przypadkach rozbieżności częściej dotyczyły więc projektów inwestycyjnych niż miękkich. Szacowanie kosztów przez jednostki merytoryczne odbywało się po ich ocenie przez WGN - dlatego nie dotyczy projektów, które nie zostały dopuszczone do dalszej oceny przez ten wydział. Więcej informacji o innych wyzwaniach związanych z opiniowaniem projektów znajduje się w rozdziale [1.6. Współpraca wewnątrz urzędu.](#)

Wykres 7. Różnice w szacowaniu kosztów projektu - jednostka wiodąca a wnioskodawca (n=206 - projekty niewycofane przez administratora i nieodrzucone przez WGN; źródło: rejestr)

Wykres 8. Różnice w szacowaniu kosztów utrzymania projektu - jednostka wiodąca a wnioskodawca (n=206 - projekty niewycofane przez administratora i nieodrzucone przez WGN; źródło: rejestr)

Te rozbieżności budzą wiele emocji i poczucia niezrozumienia wśród wnioskodawców:

- *[PO] Mam uwagę odnośnie kosztorysu. Nie zajmuję się takimi rzeczami na co dzień, więc ciężko jest podać koszty sensownie. Mimo, że są jakieś przykładowe koszty, no to mnie to i tak pokonało w poprzedniej edycji.*
- *[UO] Wiele projektów, które trafiają w moje ręce, budzi duże wątpliwości dotyczące szacowania kosztów, realizacji i utrzymania. W związku z czym kontakt jest niezbędny, ponieważ wiele projektów jest zwyczajnie niedoszacowanych, bo ktoś był w IKEA i myśli, że ławka do parku to jest taka sama jak ta do ogródka przydomowego. Tak samo nie zdają sobie ludzie sprawy jak kosztowne jest utrzymanie. Niestety, mamy notorycznie do czynienia z aktami wandalizmu z malowaniami, niszczeniem, wyłamywaniem desek itd. Plus do tego zwykłe czynniki atmosferyczne.*

1.2.4. Opiniowanie przez rady osiedli i Komisje Dialogu Obywatelskiego (KDO)

W ramach PBO25, 134 projekty zostały zaopiniowane przez przynajmniej jedną z rad osiedli, a 70 - przez przynajmniej jedną KDO. W większości były to opinie pozytywne (82,8% opinii rad osiedla i 95,7% opinii KDO). Szczegółowy rozkład przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zestawienie pozytywnych i negatywnych opinii rad osiedla i KDO o projektach zgłaszanych w PBO25 (źródło: rejestr)

Liczba projektów zaopiniowanych	przez rady osiedli		przez KDO	
		%		%
pozytywne	111	82,84%	67	95,71%
negatywne	23	17,16%	3	4,29%
razem	134	100,00%	70	100,00%

Opinie te budziły wiele emocji i wątpliwości zgłaszanych przez wnioskodawców:

- Wątpliwości co do rzetelności opinii, zwrócenie uwagi na potencjalny konflikt interesów:
 - [PW] *Dla mnie rodzi się po pierwsze konflikt interesów. Często osoby z Rad osiedli są wnioskodawcami innych projektów, więc negatywnie opiniują inne. (...) Jestem całym sercem za tym, żeby rady osiedla nie opiniowały projektów.*
- Poczucie niesłusznie wystawionej negatywnej opinii danemu projektowi:
 - [PW] *Widziałem też, że te oceny świecą się na czerwono, na zielono, negatywna, pozytywna. Nie mam pojęcia, czemu ma to służyć, jedynie chyba rozszerzeniu wnioskodawców. To może się skończyć drobnymi wojnami na danych rejonach i naparząnką pomiędzy radą osiedla a osobami, którym się coś chce.*
- Wątpliwości co do legitymizacji rad osiedli do wydawania opinii,
- Poczucie, że te opinie i tak nie mają znaczenia - podano przykład projektu z negatywną oceną rady osiedla, który wygrał:
 - [PW] *Tutaj podam kartę oceny rady osiedla Sołacz: „Nie zaobserwowaliśmy pozytywnego wpływu na otoczenie. Dodatkowo korzysta z tego bardzo mała liczba mieszkańców, 2,5 tysiąca osób. To jest projekt bardzo wymierny, nie pozostawiający nic dla osiedla Sołacz. Potrzebujemy inwestycji, które służą wszystkim mieszkańcom Poznania.”*

W ankietach z kolei pojawiły się komentarze dotyczące wzmocnienia roli opinii rad osiedla w PBO:

- [AN] *Jeżeli Rada Osiedla opiniuje negatywnie projekt to projekt nie powinien przejść do etapu głosowania. Radę osiedla wybierają mieszkańcy i jest to bez sensu, że opinia jest negatywna, a projekt zostaje poddany głosowaniu. Jaki jest sens opiniowania ?*
- [AN] *Jeżeli rada osiedla opiniuje negatywnie to projekt nie powinien być poddawany do głosowania.*

1.3. Procedura odwoławcza

W sumie odbyło się 25 spotkań odwoławczych. 9 dotyczyło decyzji WGN, 16 - pozostałych wydziałów wiodących. Zmiana na decyzję pozytywną zapadła w przypadku 5 projektów, w tym 2 WGN.

Tabela 6. Zestawienie decyzji o niedopuszczeniu projektów do głosowania przed odwołaniami i po odwołaniach (n=241; źródło: rejestr projektów)

Kategoria projektów	Przed odwołaniami u wydziałów wiodących	Po odwołaniach u wydziałów wiodących
Projekty pozytywnie zaopiniowane przez wydziały wiodące	165	170
Projekty negatywnie ocenione przez ZGN	35	33
Projekty negatywnie zaopiniowane przez wydziały wiodące	41	38
Suma	241	241

1.3.1. Składanie odwołania

Złożenie odwołania w Serwisie PBO jest zdaniem mieszkańców proste technicznie: wystarczy kliknąć przycisk "Złóż odwołanie" i napisać krótkie uzasadnienie. Chociaż pracownicy Urzędu twierdzą, że przypomnienia o możliwości złożenia odwołania były wysyłane kilkakrotnie, to niektórzy wnioskodawcy zwrócili uwagę, że przypomnienie dostali zbyt późno, co utrudniło im składanie odwołań.

1.3.2. Przebieg spotkań odwoławczych

Spotkania odwoławcze odbywały się głównie on-line, trwały z założenia ok. 30 minut. Podczas spotkania wnioskodawca powtarzał swoją argumentację, pokazywał mapy/dokumenty, które udało mu się zdobyć. Urzędowi na spotkania zdarzało się zapraszać zewnętrznego eksperta-kosztorysanta, który uzasadniał kalkulację kosztów projektu przez jednostkę merytoryczną.

Niektórzy zgłaszali niezadowolenie dotyczące sposobu organizacji spotkania:

- poczucie przytłoczenia liczbą osób z Urzędu zaproszonych na spotkanie,
- poczucie braku wsparcia ze strony osób z urzędu,
- konieczność oczekiwania na rozpoczęcie spotkania ze względu na przedłużanie się wcześniejszego spotkania odwoławczego,
- brak możliwości ustalenia komfortowej dla siebie godziny spotkania.

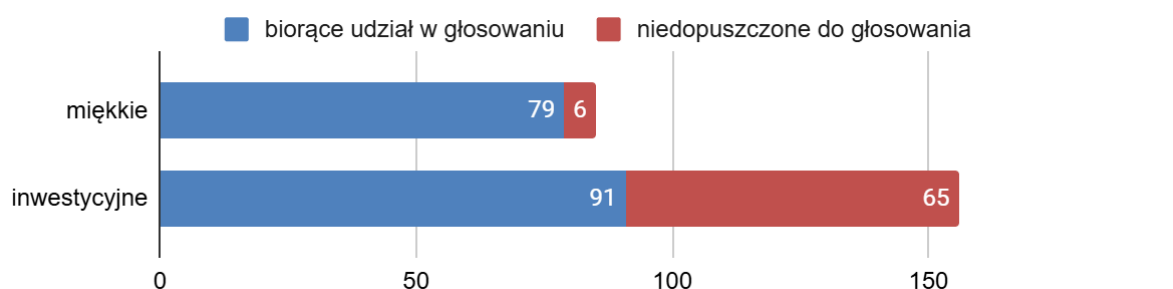
Pracownicy urzędu wskazują, że czasami spotkania odwoławcze czasami nie są łatwe, choć starają się szukać rozwiązań na problemy zgłaszane przez mieszkańców. Ze względu na chęć poszukiwania rozwiązań, czasami podczas spotkań odwoławczych powstaje pomysł

znaczących zmian w projekcie. Taka sytuacja jest z kolei trudna dla urzędu, ponieważ nowa koncepcja nie została w pełni zaopiniowana.

1.3.3. Podsumowanie projektów dopuszczonych do głosowania

Ostatecznie do głosowania zostało dopuszczonych 170 projektów. Dopuszczono proporcjonalnie więcej projektów miękkich niż inwestycyjnych (91% zgłoszonych projektów miękkich do 58% zgłoszonych projektów inwestycyjnych). Warto zauważyć, że projekty miękkie były odrzucane głównie z powodu braku spełnienia kryterium ogólnodostępności lub braku oświadczenia potwierdzającego współpracę instytucjonalną. Kryteria te wydają się prostsze do sprawdzenia dla laika niż pozostałe, wymagające m.in. znajomości różnorodnych dokumentów, strategii, sprawdzania planów, kalkulacji kosztów inwestycji.

Wykres 9. Projekty zgłoszone do PBO dopuszczone do głosowania, niedopuszczone i wycofane, w podziale na miękkie i inwestycyjne (n=241 - bez projektów wycofanych przez wnioskodawców i zaakceptowanych na etapie weryfikacji formalnej; źródło: rejestr)

1.4. Głosowanie na projekty

86% osób wypełniających ankietę uważa, że zasady głosowania w PBO są dla nich jasne (skumulowane odpowiedzi 4 i 5).

Tabela 7. Zasady głosowania w PBO 2025 były dla mnie jasne.

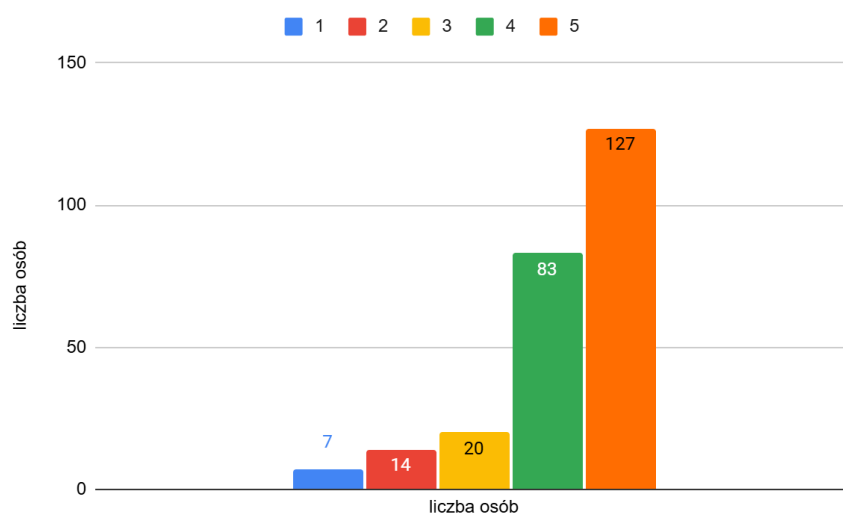
Zaznacz, na ile zgadzasz się z danym zdaniem na skali od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam). (n=296; źródło: ankieta)

	1	2	3	4	5
Zasady głosowania w PBO 2025 były dla mnie jasne.	8	12	21	77	178

1.4.1. Obsługa strony internetowej

84% osób biorących udział w ankiecie uważa, że strona do głosowania w PBO25 była dla nich łatwa w użyciu (skumulowane odpowiedzi 4 i 5).

Wykres 10. Strona do głosowania w PBO25 była dla mnie łatwa w użyciu. Zaznacz, na ile zgadzasz się z danym zdaniem na skali od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam)(n=251 osoby głosujące w PBO25; źródło: ankieta)

Opinie o odświeżonej stronie do głosowania są różnorodne:

- część osób ocenia swoje doświadczenia ze stroną pozytywnie:
 - [PW] *Fajnie, że strona została odświeżona, bo ta poprzednia to był dramat. Ta wersja jest bardziej intuicyjna.*
 - [PW] *Było ok. Jeżeli chodzi o zatwierdzanie głosów i to drzewko, bo to tak powinno się rozwijać. To całkiem ok.*
 - [GP] *Bardzo się cieszymy, bo w tym roku strona internetowa była pod kątem głosowania, inna poprawiona, bardziej dostępna i też na telefonach komórkowych.*
- a część negatywnie:
 - [AN] *W poprzednich latach wszystko wyświetlało się na jednej stronie, dla mnie osobiście to było spore ułatwienie.*
 - [AN] *W tym roku okropnie obsługiwało się stronę www przy głosowaniu.*
 - [AN] *Strona do głosowania w tym roku była bardzo nieprzejrzysta. Mnie zajęło znacznie więcej czasu niż normalnie, a moim dziadkom musiałam pomóc zagłosować, co wcześniej się nie zdarzało.*

Niektóre osoby podczas wywiadów zwracały uwagę na to, że formuła on-line głosowania może być wykluczająca dla niektórych osób, np. seniorów:

- [PNW] *Uważam, że ten proces, szczególnie dla seniorów, nie do końca jest kompatybilny z tym co oni potrafią zrobić. Dużo ludzi nie tyle negatywnie się ustawia do wszelkiego rodzaju nowości, co bardziej nie chce wyjść ze strefy komfortu, Nie lubię i nie chcę. Jak staramy się im pomóc, to już widać, że tam na wstępie jest jakiś opór. Młodzież, dorośli - dla nich to nie jest problemem – jedno kliknięcie.*

1.4.2. Weryfikacja głosów, oczekiwanie na wyniki

Mieszkańcy w ankietach i wywiadach mówili o swoim oczekiwaniu, by wyniki były szybciej publikowane:

- *[PO] Dostyc długo to trwa, mimo że internetowe głosowanie. Weryfikacja głosów, to jedynie co mi się trochę nie podoba, że to tak długo trwa.*
- *[PNW] No można mieć zastrzeżenia, że na głosowanie i promowanie przeznacza się 3 tygodnie, a 4,5 tygodnia trwa liczenie głosów i oczekiwanie na wynik, co w sytuacji cyfryzowania urzędu wydaje się trochę paradoksalne, ale rozumiem, że jakieś tam względy decydują, że tak długi okres jest potrzebny, żeby sprawdzić rzetelność głosowania i uniknąć jakichś błędów, które mogłyby potem podważyć wynik.*

Miesięczny okres oczekiwania na wyniki według osób odpowiedzialnych z ramienia urzędu za PBO wynika nie tylko z konieczności weryfikacji głosów, ale też z dość skomplikowanego sposobu ich przeliczania. Zgodnie z regulaminem składa się on z kilku etapów (Par 6): “Do realizacji przeznaczone są te projekty, które uzyskały największą liczbę głosów, a ich wartość sumaryczna mieści się w puli środków na PBO25. (...) W przypadku gdy w puli środków zarezerwowanych na projekty w poszczególnych kategoriach pozostanie niewykorzystana kwota, jest ona przeznaczana na realizację projektu z kolejno największą liczbą głosów w danej kategorii, o ile wartość niewykorzystanej kwoty stanowi co najmniej 80% wartości tego projektu. Brakujące środki do realizacji tego projektu (powyżej 80%) rozdysponowane są z puli środków rezerwowych(...) Pula środków rezerwowych stanowi całość niewykorzystanych środków pozostałych po ustaleniu wyników głosowania. Środki z puli rezerwowej są przeznaczane na realizację projektów rejonowych dużych, które uzyskały najlepszy wynik liczony jako stosunek liczby zdobytych głosów do liczby mieszkańców rejonu, po ustaleniu wyników głosowania”

1.4.3. Wątpliwości, zastrzeżenia dotyczące weryfikacji głosujących

Niektórzy mieszkańcy mają wątpliwości dotyczące sposobu weryfikacji osób głosujących:

- *[PW] To jest kwestia naprawdę rzetelnego sprawdzania, kluczem powinno być podawanie numeru PESEL. I ewentualnie wyciąganie naprawdę srogich konsekwencji, łącznie z zawiadomieniem prokuratury, Policji, jeżeli stwierdzi się fałszowanie danych albo wbijanie danych masowo lub w sposób nielegalny.*
- *[PW] Trudno zweryfikować czy faktycznie dana osoba jest mieszkańcem, czy mieszka w rzeczywistości w innym mieście, a udostępnia swoje dane. Staralam się też pozyskać głosy w miejscu publicznym, do którego osoby przychodziły na konsultacje w innym zupełnie temacie. Głównie to były osoby starsze, choć nie tylko. Niektóre miały bardzo duży opór, aby udostępniać swoje 4 ostatnie cyfry numeru PESEL.*

Wątpliwości budzą też mobilne punkty do głosowania (więcej na ten temat w rozdziale [1.5.3. Angażowanie się wnioskodawców w promocję swoich projektów](#)).

1.4.4. Ogłaszanie wyników

Zarówno mieszkańcy, jak i urzędnicy zwracają uwagę na mało czytelny sposób prezentowania wyników:

- *[AN] Miałem trudność z ustaleniem, które projekty wygrały. Wnioskuje o osobne zestawienie wygranych projektów.*
- *[PO] Jedno było dla mnie trochę niejasne. Patrząc w telefonie na wyniki, nagłówek projektu był łososiowy. (...) Myślałam, że ten projekt przeszedł dalej. Nie wiem, czy to jest efekt ekranu telefonu? Może to problem z wersją mobilną?*

Mieszkańcom zaangażowanym w PBO brakuje też organizowanej we wcześniejszych latach konferencji, wspólnego świętowania ogłoszenia wyników:

- *[PO] Warto też pomyśleć by ogłoszenie wyników (jak kiedyś) było jakimś wydarzeniem medialnym. W tym roku po prostu wyniki pojawiły się na stronie. Żadnej konferencji prasowej, transmisji na żywo itp. Kiedyś były też wręczane dyplomy dla wnioskodawców zwycięskich projektów – była to forma docenienia społeczników. Zarzucono to podczas pandemii a przecież moglibyśmy do tego wrócić z korzyścią dla Miasta i osób aktywnych dla jego rozwoju.*
- *[AN] Ogłoszenie wyników powinno być zrobione z większą pompą.*
- *[PW] Docenienie tych, którzy składają projekty. (...) Kiedyś były gale, Prezydent wręczał certyfikat. Wnioskodawcy byli docenieni i chciało im się robić.*

1.4.5. Pomysły na usprawnienia etapu głosowania

W związku ze zgłaszanymi wątpliwościami co do legalności niektórych głosów, mieszkańcy proponują następujące rozwiązania:

- Wykorzystanie już istniejących aplikacji do ułatwienia udziału w PBO:
 - *[PW] Można byłoby to np. oprzeć o aplikację OKPoznań, kiedy już mamy pewność, że dana osoba jest w Poznaniu, rozlicza podatki i z tego punktu można by było głosować w aplikacji OKPoznań, bez weryfikacji SMS etc*
- Weryfikacja głosujących na podstawie całego numeru PESEL:
 - *[PW] Jeżeli by był cały numer PESEL no to jest już jakaś podstawa, żeby ewentualnie zawiadomić o tym, że mogło dojść do popełnienia przestępstwa, że ktoś podszył się pod kogoś, użył danych.*
 - *[PW] Gdyby udział w głosowaniu wymagał podania pełnego numeru PESEL, wydaje mi się, że w ogóle bardzo dużo osób, by zupełnie zrezygnowało i nie brałoby udziału.*

1.5. Kampania promocyjna

1.5.1. Kiedy mieszkańcy dowiedzieli się o PBO25?

61,83% osób biorących udział w ankiecie wiedziało o tym, że można składać wnioski w PBO w maju (zsumowane odpowiedzi „4” i „5”). Jeszcze więcej osób, bo aż 80,4% wiedziało, że można głosować na projekty PBO w październiku.

Tabela 8. Na ile zgadzasz się z danym zdaniem na skali od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam) (n=296; źródło: ankieta).

	1	2	3	4	5
Wiedziałam/wiedziałem, że można było składać wnioski do PBO w maju.	16,55%	8,78%	12,84%	19,26%	42,57%
Wiedziałam/wiedziałem, że można głosować na projekty PBO w październiku.	8,45%	3,38%	7,77%	21,28%	59,12%

Zwraca uwagę to, że 25,33% nie wiedziało lub niewiele wiedziało o możliwości składania wniosków w PBO w maju (zsumowane odpowiedzi „1” i „2”). W przypadku głosowania w PBO w październiku nie wiedziało lub niewiele wiedziało jedynie 11,83% (zsumowane odpowiedzi „1” i „2”). Potrzebę większej promocji etapu składania wniosków zauważa osoba reprezentująca Urząd Miasta Poznań:

- *[GP] Etap składania projektów jest mniej promowany niż głosowanie.*

Wnioskodawcy, z którymi były przeprowadzane wywiady, dowiedzieli się o PBO25:

- śledząc informacje na bieżąco, bo to kolejne PBO, w którym uczestniczą:
 - *[PO] Ze względu na to, że w zeszłym roku już brałem udział, to wiedziałem, że w maju jest ten czas składania wniosków. Pamiętałem, że maj to jest ten czas.*
 - *[PO] Wiem o budżecie, po prostu pamiętam, bo co roku składam także dla mnie to jest jasne. Oczywiście docierają do mnie wszystkie informacje z social mediów, jakie miasto uruchamia, kiedy można zacząć się tym interesować.*
 - *[PNW] Wiemy kiedy składanie wniosków jest. Już trzeba myśleć o tym, jakie wnioski na co napisać na przyszły na przyszły rok. Trzeba o nim myśleć w zasadzie cały rok. (...) Jak ktoś zaczyna myśleć w momencie, kiedy się pojawia informacja, to może być już za późno.*
- od znajomych:
 - *[PNW] Dowiedziałam się od mojej dobrej znajomej(...) podeszła do mnie i mówi, słuchaj, a ty nie chciałabyś czegoś zrobić dla Poznania? Dowiedziałam się pocztą pantoflową. Nie miałam świadomości, co to jest, jak to wygląda. Niewiele czasu nawet miałam - 2 tygodnie żeby to złożyć i się do tego przygotować.*
- przez widoczność innego projektu finansowanego z PBO:
 - *[PO] W Internecie szukałam wiadomości. No i gdzieś tam kiedyś już mi to przeleciało przez głowę, ponieważ cały czas miałam te sportowe fyrtle. Moja siostra ma i oni są bardzo zadowoleni. Nawet fryzjerka z Rataj mi o tym opowiadała. Jesteśmy najbliżej urzędu, w centrum miasta, a nie mamy nic.*

1.5.2. Zasięg kampanii informującej o PBO25

1.5.2.1 Narzędzia wykorzystane do promocji PBO25

Kampania odbywała się przy współpracy Urzędu Miasta z agencją reklamową APLAN MEDIA Sp. z o.o., która została wybrana w przetargu. Kampania składała się z 3 etapów: składania projektów w PBO25, ich opiniowania oraz głosowania.

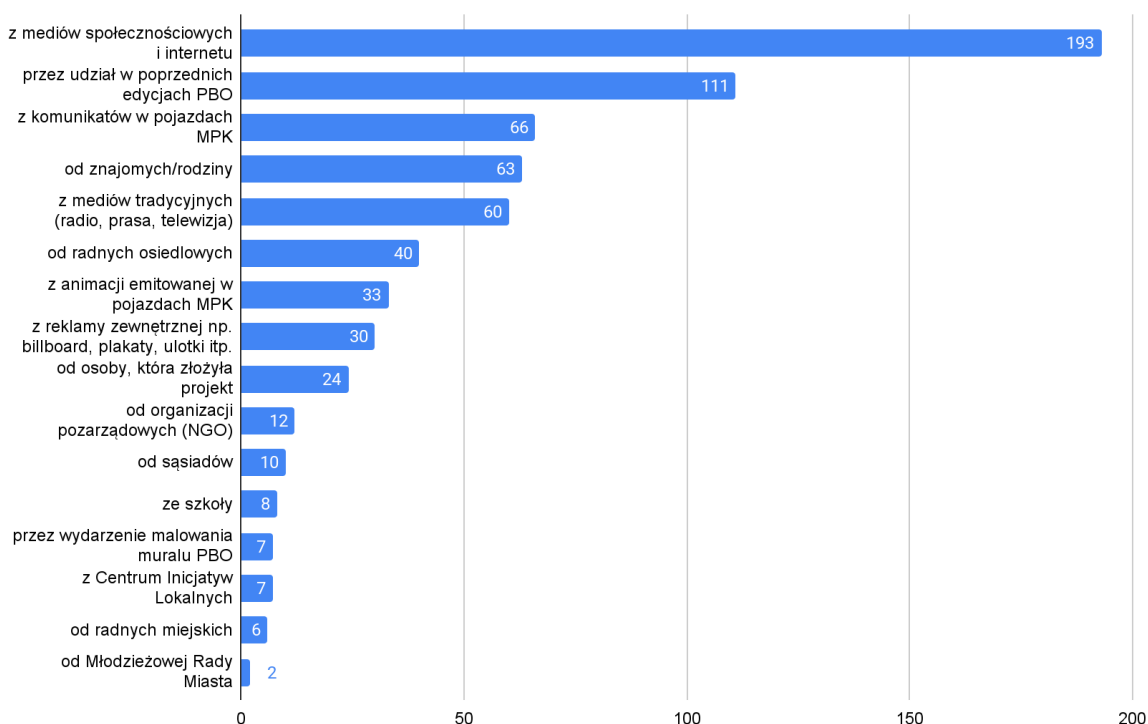
W ramach kampanii były podejmowane m.in. następujące działania (źródło: raport i wywiady):

- dystrybucja materiałów o PBO25 (informator, plakaty),
- posty na Facebooku,
- kampania w autobusach i tramwajach w Poznaniu,
- informacje w mediach tradycyjnych (telewizja, radio, prasa),
- slidery i teksty na stronę internetową PBO25,
- kampanie Facebook Ads i Google Ads,
- spot telewizyjny,
- spot radiowy,
- stworzenie muralu promującego PBO25 na terenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 16 przy ul. Krakowskiej 10 we współpracy z wybranymi uczniami,
- nawiązanie współpracy z 2 influencerami mieszkającym w Poznaniu: z Travelovcami i Joanna z Projektu.

1.5.2.2 Perspektywa wnioskodawców i głosujących

Zdecydowana większość osób wypełniających ankietę dowiedziała się o PBO25 z mediów społecznościowych i internetu (65,2%) i przez udział w poprzednich edycjach PBO (37,5% osób). Najmniej osób biorących udział w ankiecie dowiedziało się o PBO25 od Młodzieżowej Rady Miasta, od radnych miejskich, z Centrum Inicjatyw Lokalnych czy przez wydarzenie malowania muralu PBO.

Wykres 11. Skąd wiem o tegorocznej edycji PBO25? (n=296; źródło: ankieta)*

*Należało wybrać wszystkie pasujące odpowiedzi, dlatego nie sumują się one.

Nie było istotnych różnic w podziale na płeć, jeśli chodzi o źródło dowiedzenia się o PBO25. Jeżeli chodzi o wiek, to proporcjonalnie więcej osób w wieku powyżej 56 lat dowiedziało się o PBO z mediów tradycyjnych, osoby poniżej 35 lat proporcjonalnie częściej dowiadywały się z internetu. Komunikaty głosowe oraz animacje w pojazdach MPK docierały głównie do osób poniżej 25 lat.

Tabela 9. Skąd wiem o tegorocznej edycji PBO25 - w podziale na wiek (n=296; źródło: ankieta)*

	mniej niż 25 lat (n=20)	26-35 lat (n=73)	36-45 lat (n=106)	46-55 lat (n=59)	56-65 lat (n=27)	66+ lat (n=11)
z mediów tradycyjnych (radio, prasa, telewizja)	4	13	18	12	8	5
z mediów społecznościowych i internetu	14	57	71	35	14	2
od znajomych/rodziny	5	13	24	12	7	2
z reklamy zewnętrznej np. billboard	4	12	9	1	3	1
z komunikatów głosowych w pojazdach MPK	9	21	19	10	3	4
z animacji emitowanej w pojazdach MPK	8	7	10	5	3	0
przez wydarzenie malowania muralu PBO	2	2	3	0	0	0
przez udział w poprzednich edycjach PBO	8	28	30	28	11	6
od sąsiadów	0	3	6	0	1	0
od radnych miejskich	0	4	0	1	1	0
od radnych osiedlowych	0	10	13	12	2	3
od osoby, która złożyła projekt	0	3	8	7	3	3
ze szkoły	2	0	5	1	0	0
od organizacji pozarządowych (NGO)	0	3	3	4	1	1
z Centrum Inicjatyw Lokalnych	0	2	2	1	0	2
od Młodzieżowej Rady Miasta	2	0	0	0	0	0

*Należało wybrać wszystkie pasujące odpowiedzi, dlatego nie sumują się one.

Inne odpowiedzi, które pojawiały się w ankiecie, to:

- *ze strony internetowej PBO,*
- *z miejsca pracy,*
- *strona poznan.pl,*
- *z WIP,*
- *opiniowałem projekty PBO,*
- *od jednego ze żłobków, który promował PBO, aby wesprzeć projekt języka angielskiego dla maluchów,*
- *bo tak jest w każdym mieście.*

Wnioskodawcy zapytani o to, jakie elementy kampanii zauważyli, wymieniali:

- media społecznościowe, internet:

- *[PO] Widziałam reklamy w Internecie na różnych platformach, spoty w tramwajach i słyszałam radiowe spoty także.*
- *[PO] Ja widziałem w mediach społecznościowych, w tramwajach. Widziałem też swoim na osiedlu, czy na osiedlu sąsiednim, na tablicy ogłoszeń. Myślę, że jestem wyczulony na ten temat i od razu łapię.*
- *[PO] Ja byłem zaciekawiony projektem z zielonych projektów, który był promowany na Facebooku. To było dla mnie ciekawe, że ktoś zapłacił ze swoich środków na promowanie tego. Głównie w mediach społecznościowych widziałem, że ludzie promowali swoje. Pod wpisami na przykład osób znanych w mieście, też próbowali zachęcić i wrzucali. To w takich miejscach.*
- *[PO] No i widziałam oczywiście trenera, bo trener ma już tak dużą tą pulę swoich fanów czy subskrybentów, że jakoś to mi się najbardziej rzuciło w oczy – FB.*
- rady osiedla, Urząd Miasta Poznań:
 - *[PO] Widziałam tylko ogólne zachęcenie do głosowania, bez wskazywania na konkretne projekty. Robiły to rady osiedla, na pewno miasto Poznań.*

Część respondentów ankiety i wnioskodawców podczas wywiadów mówiła o tym, że kampania informująca o PBO była ich zdaniem mało widoczna w mieście, mało atrakcyjna:

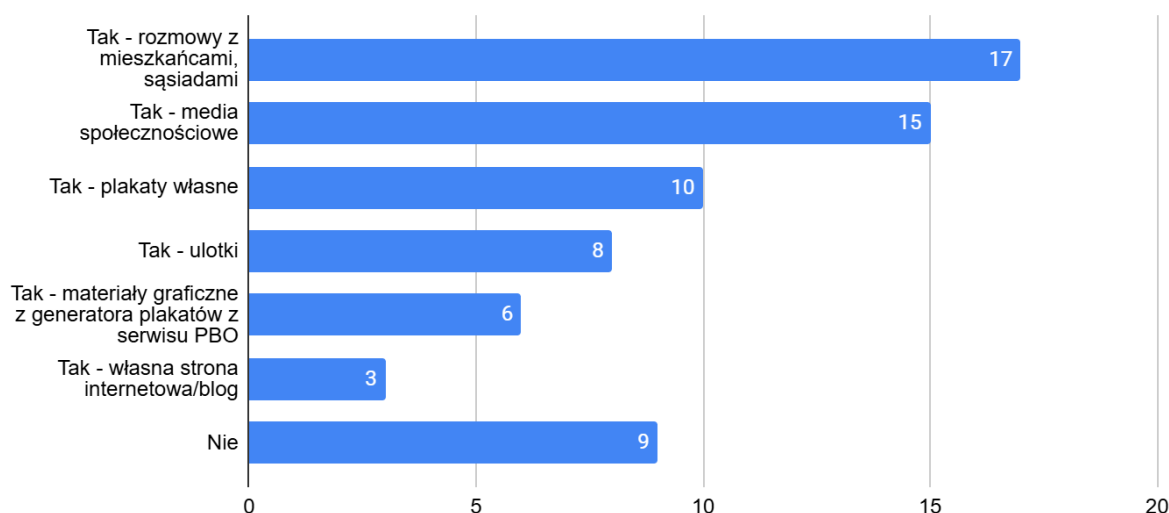
- *[PO] Widziałem elementy propagujące, ale uważam, że jest ciągle za mało. Powinno się o tym mówić więcej. W większej ilości miejsc, ponieważ jest to bardzo cenna inicjatywa i powinno być szerzej rozpropagowana. Widziałem na jakiejś szkole, gdzieś w centrum, projekt jakiś młodzieżowy, coś związany ze szkołą? Nie przyglądałem się temu dokładniej, ponieważ akurat przechodziłem tylko tą drogą, ale są elementy.*
- *[PNW] Raczej dotarły poprzez pocztę pantoflową. Myślę, że jeżeli kogoś interesuje BO, to zazwyczaj szukają na urzędowych stronach. Wiemy, że tam coś znajdziemy. Ale żeby to było rozpropagowane i faktycznie widoczne, transparentne, to ja nie zauważyłam. Być może za mało śledziłam, nie jeżdżę tramwajem, więc nie, nie byłam w stanie pewnych rzeczy słyszeć.*
- *[PNW] Za mało się dzieje jako Poznań, a jest mnóstwo imprez, na których nasz prezydent mógłby bardzo szeroko o tym powiedzieć.*
- *[AN] W Gdańsku w tym roku głosowano we wrześniu. Informacje były dosłownie wszędzie – łącznie ze specjalnie oklejonymi tramwajami,, komunikatami głosowymi i billboardami oraz citylightami. Wszystko o budżecie obywatelskim. U nas w Poznaniu niestety informacje o PBO jest bardzo trudno dostępna. Potencjał promocji jest bardzo duży!*
- *[AN] Niepokojące jest niskie zainteresowanie mieszkańców głosowaniem w PBO. Być może warto byłoby systemowo dotrzeć z informacją o budżecie do szkół, przedszkoli, do spółdzielni mieszkaniowych i położyć większy nacisk na przekonywanie i zachęcanie do głosowania. Obecnie ta praca spoczywa w głównej mierze na osobach zainteresowanych promowaniem konkretnych projektów. Stąd projekty słabiej promowane raczej nie mają szans powodzenia.*

1.5.3. Angażowanie się wnioskodawców w promocję swoich projektów

Spośród 29 wnioskodawców, którzy wypełnili ankietę, 9 osób stwierdziło, że nie promowało swojego projektu lokalnie. Ci wnioskodawcy, którzy promowali swój projekt wśród

społeczności lokalnej, najczęściej robili to przez rozmowy z mieszkańcami, sąsiadami (17 osób), poprzez media społecznościowe (15 osób) oraz przez plakaty własne (10 osób).

Wykres 12. Czy promowałeś/aś swój projekt/swoje projekty? (n=29; źródło: ankieta)*

* Pytanie było wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się.

Jeden z rozmówców docenił przygotowane w tej edycji plakaty i ulotki do samodzielnego wypełnienia:

- *[PW] Bardzo fajnym ułatwieniem są przygotowane przez gabinet prezydenta ulotki i plakaty, które samemu można sobie wygenerować. To faktycznie bardzo pomaga.*

Wnioskodawcy wspominali również o współpracy ze społecznością lokalną przy przygotowywaniu lub/i promowaniu projektu do PBO25:

- z radą osiedla:
 - *[PO] Miałam wsparcie rady osiedla, stowarzyszenia czy mieszkańców okolic na ten projekt..*
 - *[PW] Nowi członkowie rady osiedla włączyli się dosyć mocno do promowania tego projektu.*
- ze szkołą:
 - *[PNW] współpracowaliśmy ze szkołą, z którą już wiele, wiele lat współpracujemy, siedziba naszego klubu*
 - *[PW] z dyrektorką szkoły*
- z osobami, które miały doświadczenie w składaniu projektów w PBO:
 - *[PNW] Ponieważ byłam nowicjuszem w tej dziedzinie, starałam się też dużo informacji wyłuskać od osób, które wcześniej składały wnioski i pisały projekty.*
- odpowiedni wydział który działa w obszarze projektu:
 - *[PW] Ja nawiązałam kontaktem z Wydziałem Gospodarki Nieruchomościami, żeby mieć pewność, że jest to działka miejska. Wcześniej sprawdziłam czy obszar jest objęty planem miejscowym, jakie ma przeznaczenie, ale poprosiłam też tak dla pewności o sprawdzenie.*
- wiele podmiotów jednocześnie:

- *[PW] Współpracujemy z reguły z wieloma podmiotami, osobami, które są w radach osiedli na danych rejonach, dyrektorami szkół, czy działaczami.*

Podczas wywiadów wnioskodawcy wymieniali takie sposoby promocji swoich projektów jak:

- internet, ulotki, znajomi:
 - *[PNW] Promowaliśmy - Internet, mieliśmy ulotki, promowaliśmy w szkole, z którą współpracujemy, wśród znajomych.*
- banery:
 - *[PNW] Umieściliśmy 2 banery na terenie naszego osiedla z informacją o budżecie jako takim i o projektach, które tutaj dotyczyły naszego Fyrtla. Były oczywiście ulotki.*
- mobilne punkty do głosowania:
 - *[PNW] Uruchomiliśmy 2 mobilne punkty do głosowania. Jeden - akurat mieliśmy doroczny festyn osiedlowy na Cytadeli, który akurat się pokrył z rozpoczęciem głosowania w BO - więc tam też uruchomiliśmy stanowisko z laptopem, gdzie można było podejść, dowiedzieć się, jak zagłosować i oddać ten głos. No niemniej, okazało się że nasza promocja nie była skuteczna, bo przegraliśmy z kretelem...*
 - *[PNW] nasza promocja odbywała się też na płaszczyznach tego co robimy - naszej działalności, zarówno poprzez plakaty, banery, spotkania z naszymi klientami i osobami, które właśnie klientami dopiero co rozpoczynają być.*

Przy czym w przypadku mobilnych punktów do głosowania pojawiła się również uwaga, że w takim przypadku inne projekty posiadające się powszechnymi formami promocji jak ulotka, mają zdecydowanie mniejsze szanse:

- *[PW] Rok wcześniej, kiedy szkoła rejonowa przygotowała projekt budowy placu zabaw i boiska, dyrekcja zmobilizowała, zachęciła młodzież, żeby włączyła, a rada rodziców przeznaczyła nagrodę finansową, którą by można spożytkować na wyjście do kina, teatru itp. Dzieciaki naprawdę zrobili show na osiedlu, chodziły, pukały, zachęcały mieszkańców. A to jest i tak dopiero połowa sukcesu. Bo nikt nie chodzi z komputerem i od razu danych nie bierze i nie głosuje za nich. Chodzi tylko z tą ulotką, własnym rysunkiem. Także przebicie się i zdobycie głosów to duży wysiłek i duża pomysłowość składających projekt.*
- *[GP] Rada osiedla musi zgłosić punkt do głosowania, że tam będą przychodzić ludzie i będą głosować. (...) Są też nadużycia. Wiemy, że w takich punktach ludzie dostają listę z projektami, na które mają zagłosować. Nie mamy za bardzo narzędzi, żeby to wyegzekwować: „Przepraszam, ale ten punkt jest niezgodny” „No, jest niezgodny i co mi pani zrobi?” Więc te punkty do głosowania moim zdaniem są trudne.*

Wątpliwości budzi także promowanie kontynuacji projektów miękkich podczas realizacji ich poprzedniej edycji:

- *[PW] Projekty na bieżąco realizowane, cykliczne, te sportowe mają o tyle przewagę, że w ramach bieżących zajęć można lobbować. Też obserwuję, właśnie trenera osiedlowego. Mam trochę mieszane uczucia co do tego. Łatwiej jest dotrzeć do osób, które z tego korzystają, powiedzieć słuchajcie, od jutra głosujemy na następny projekt, na zajęciach wszyscy stoją z telefonami, głosują. Utrudnioną sytuację mają ci, którzy próbują się pierwszy raz przebić.*

Wnioskodawcy zwrócili także uwagę na to, że czas na promocję swoich projektów w ramach PBO25 był zbyt krótki:

- *[PNW] Ja bym zasugerował jeszcze pochylenie się nad kwestią terminów, harmonogramu, który jest budowany. Głosowanie jest określone na 3 tygodnie. I są 3 weekendy. Większość ludzi zaangażowanych jest czynnych zawodowo, no na co dzień musi pracować i to nie zajmuje się w tym momencie tym budżetem, bo ma swoje obowiązki, rodzinne, pracę itd. Do dyspozycji są weekendy. Najczęściej, żeby tą promocję przeprowadzić szerzej, wśród mieszkańców, a to są 3 weekendy, z czego jeden jest tuż przed Wszystkimi Świętymi. On jest praktycznie stracony dla całej akcji. Ja nawet miałem duże zahamowania, żeby w czasie takiego weekendu, proponować głosowanie na, na temat strefy rekreacyjnej. Przesunięcie tego chociażby o jeden tydzień do przodu już zupełnie zmienia sytuację. Trochę mam żal, że brakuje tej wyobraźni urzędnikom. My nie jesteśmy na etacie, nie pracujemy od 8 do 16, tu tylko, że funkcjonujemy w innym wymiarze czasu.*

1.5.4. Pomysły na przyszłość

Zarówno ze strony Urzędu Miasta jak i agencji reklamowej pojawiły się pomysły na przyszłość co do kampanii promującej Poznański Budżet Obywatelski:

- wyjście z promocją poza internet, szczególnie dla osób starszych (takie działania były podejmowane w ramach kampanii, ale nie zostały zauważone przez rozmówców lub ocenione jako niewystarczające):
 - *[PO] Wiadomo, młode osoby są w stanie w Internecie się poruszać, dowiedzieć itd. Ale są osoby starsze, które już tak w internecie nie za bardzo. Wśród starszych osób też byłoby na pewno wiele, które miałyby pomysły. Na mieście jest dużo starszych osób. (...) Może ulotki albo reklama w lokalnej telewizji.*
- wykorzystanie do promocji projektów już zrealizowanych i wnioskodawców:
 - *[PO] Pokazywanie rzeczy zrealizowanych, mogłoby ludzi zachęcić do głosowania.*
- dodanie wydarzeń promujących:
 - *[GP] Chciałabym, żeby w przyszłym roku było coś znowu innego, nowego. Kiedyś była reklama w kolejach wielkopolskich. Jak opisujemy, że chcemy, żeby było zorganizowane ambient i agencje często wpadają na jakieś super pomysły.*
- przeprowadzenie kampanii zapowiadającej przed PBO25, w tym zawarcie samouczka o składaniu projektów czy pokazanie dobrych praktyk:
 - *[AR] Myślę, że może taki samouczek gdzieś, w jakiś przystępny sposób, jak złożyć taki projekt i że może to wcale nie jest takie trudne.(...)jak przed kampanią zaczęłam czytać te wszystkie zasady, żeby wiedzieć, to stwierdziłam, że ja chyba bym się tego jednak nie podjęła. A może to wcale nie jest tak skomplikowane, jeśli to jest dobrze wytłumaczone.*
 - *[AR] Przede wszystkim zaczęłabym wcześniej komunikować, podawać więcej przykładów zrealizowanych projektów, jakieś dobre praktyki, które tam były. Co prawda tutaj może to być problematyczne, bo wiem, że urzędy nie mogą*

faworyzować żadnych projektów, więc musieliby to robić po równo i pokazać możliwie wszystkie więc musieliby to sobie chyba opracować w jakiś sprytny sposób, żeby pokazywać dobre praktyki.

- różnicowanie kampanii w Google:
 - *[AR] Można też różnicować wiekiem i przekazem. Wiadomo, młodsze osoby inaczej się komunikują niż osoby starsze.*
 - *[AR] Można też różnicować pod względem etapu. Tu była kampania w googlach na pierwszym etapie i na trzecim, i były inne banerki, więc to to było różnicowanie. Myślę, że w trakcie można jeszcze to bardziej podkręcić.*
- zwiększenie współpracy z lokalnymi influencerami:
 - *[AR] Fajnie to było, były zrobione rolki, influencerzy sami mówili, że zachęcają. Co więcej, to byli poznańscy influencerzy, więc może rozszerzenie tego i zaangażowanie jeszcze więcej osób właśnie nie z dużych, milionowych kont, tylko mniejszych, ale gdzie responsywność grupy, odbiorców jest wyższa.*

O pomysłach na promocję wspominali również wnioskodawcy:

- upowszechnianie spotu przy wsparciu wnioskodawców
 - *[PNW] Gdyby urząd przygotował, jakiegoś spota, który by również trafił do ludzi. (...) gdyby taki materiał wyszedł wcześniej od Urzędu Miasta, był bardziej rozpropagowany, łącznie z wysłaniem linku do ludzi składających projekty.*
- większe wykorzystanie potencjałów CIL-ów:
 - *[PW] Upatrywałam szansę w rosnącej liczbie centrum inicjatyw lokalnych, jest ich coraz więcej. Muszą się jeszcze przebić do mieszkańców ze świadomością, że to naprawdę działa, że dużo działań i aktywności jest bezpłatnych.*
- większa promocja m.in. ngo i robionych przez nich inicjatyw:
 - *[PO] A w Poznaniu jest bardzo dużo organizacji, które się zajmują uruchamianiem akcji społecznych itd. (...) Natomiast jest pełno różnych małych organizacji, które pomagają, robią spotkania itd. To jest bardzo fajna rzecz i to powinno być też mega promowane, żeby innych zachęcać do takich działań. Tak jak przed świętami, wszyscy są teraz charytatywni. Tak powinno być przez cały rok w Poznaniu, ale tego jest za mało.*
- loteria nagradzająca głosujących:
 - *[PW] Kwestia wynagradzania głosujących, czyli zrobienia czegoś w rodzaju loterii dla osób, które oddawały głos. „Możesz wygrać np. talon na 100 zł, zagłosuj” albo „Rozlosujemy nagrody” - tak jak teraz mają szkoły i się biją, żeby w budżecie szkolnym coś zrobić. Poświęcę 5 minut, ale może wygram talon.*

1.6. Współpraca wewnątrz Urzędu

Gabinet Prezydenta organizuje co roku szkolenie dla urzędników, którzy mają opiniować projekty w Poznańskim Budżecie Obywatelskim. Szkolenie się przydaje szczególnie tym urzędnikom, którzy mają małe doświadczenie w opiniowaniu projektów. Urzędnicy, którzy już opiniowali, nie potrzebują takiego wsparcia.

Osoby reprezentujące Gabinet Prezydenta wymieniały następujące wyzwania we współpracy z wydziałami opiniującymi merytorycznie projekty:

- utrudniający podział zadań wewnątrz danych wydziałów, brak wskazanej jednej osoby odpowiedzialnej,
- duże oczekiwania po stronie opiniujących wobec wnioskodawców, np. co do kosztorysu projektów,
- kontakt z Gabinetem Prezydenta dopiero po zaistnieniu trudnej sytuacji,
- różnica zdań co do projektu pomiędzy GP a danym wydziałem,
- wydawanie opinii z niewystarczającym uzasadnieniem.

Urzędnicy opiniujący merytorycznie projekty w ramach Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego wskazują na takie wyzwania jak:

- brak jasności co do swojej roli, tego na ile można proponować zmiany w projekcie wnioskodawcy,
- brak wiedzy jakie są dalsze losy opiniowanego projektu,
- opiniowanie dotyczące nieruchomości o skomplikowanej sytuacji,
- opiniowanie projektu, który dotyczy wielu lokalizacji, a nie wszystkie są we władaniu miasta (czy wtedy projekt oceniać negatywnie),
- brak wiedzy o tym, czy są niezbędne umowy współpracy z każdą z instytucji, gdy projekt zakłada ich wiele,
- niewłaściwe wyznaczenie wydziału wiodącego.

2. Skuteczność

2.1. Dotarcie do różnych grup społecznych

2.1.1. Zgłoszenie projektu

W Poznańskim Budżecie Obywatelskim 2025 zostało zgłoszonych 253 projekty przez 152 osoby. Z tej grupy ponad połowa złożyła jeden projekt (53,95%). Natomiast 25,66% osób złożyło 2 projekty, a 20,39% złożyło aż 3 projekty. Jedynie jeden projekt został złożony przez osobę niepełnoletnią. W podziale na płeć ponad dwa razy więcej projektów złożyli mężczyźni (66,8% do 33,2% w przypadku kobiet).

Tabela 10. Liczba zgłaszanych projektów (n=253; źródło: rejestr wniosków)

liczba składanych projektów	kobiety*	mężczyźni	łącznie
1 złożony projekt	61,82%	49,48%	53,95%
2 złożone projekty	23,64%	26,80%	25,66%
3 złożone projekty	14,55%	23,71%	20,39%
suma	100,00%	100,00%	100,00%

* Płeć została oznaczona na podstawie imion.

Porównując z Poznańskim Budżetem Obywatelskim 2024 (dalej: PBO24) zostało złożonych o 63 projekty więcej w PBO25 (wzrost o 33,16%). 20 na 29 wnioskodawców wypełniających ankietę składało projekty do PBO w poprzednich latach.

W ankiecie padło pytanie o to, z jakich powodów respondenci nie zdecydowali się złożyć projektu w PBO25. Najczęściej wymieniane powody to brak pomysłu na projekt (52,81%), przekonanie, że dany pomysł nie ma szans na realizację (20,97%) oraz brak czasu (19,1%). W podziale na płeć największe różnice było widać między mężczyznami a kobietami w kategorii „nie miałem/am pomysłu na projekt” - o 21,93% więcej kobiet niż mężczyzn wskazywało taką odpowiedź; oraz w przypadku stwierdzenia „uważałem/am, że mój pomysł nie ma szans na realizację” - o 13,64% więcej niż mężczyzn.

Tabela 11. Proszę zaznaczyć wszystkie powody, dla których nie zdecydował się Pan/nie zdecydowała się Pani złożyć projektu w PBO25 (n=267, źródło: ankieta)

	ogółem	kobiety	mężczyźni	niebinarna /nie chcę podawać
Nie miałem/am pomysłu na projekt.	52,81%	66,67%	44,74%	30,00%
Uważałem/am, że mój pomysł nie ma szans na realizację.	20,97%	13,33%	26,97%	10,00%
Brakowało mi czasu.	19,10%	17,14%	21,71%	0,00%
Nie wiedziałem/am o możliwości składania wniosków.	9,36%	5,71%	11,18%	20,00%
Proces składania wniosków wydawał się zbyt skomplikowany.	7,12%	1,90%	10,53%	10,00%
Zabrakło mi wsparcia w przygotowaniu wniosku.	7,12%	4,76%	9,21%	0,00%
Nie interesuje mnie temat budżetu obywatelskiego.	3,00%	3,81%	1,97%	10,00%

Wśród innych powodów niezłożenia wniosków w PBO25 wymieniono w ankiecie:

- samowykluczenie ze względu na pełnioną rolę
 - [AN] *Jako członek zespołu i pracownik miejskiej jednostki uważałam to za niewłaściwe.*
- zniechęcenie trenerem osiedlowym
 - [AN] *Co roku i tak wygrywają projekty trenera osiedlowego wspierane przez duże lobby pracowników i studentów AWF.*
 - [AN] *Wiadomo, że trener wygra. Zgłaszanie jest bezcelowe.*
 - [AN] *Dominująca pozycja projektów które na stałe wpisały się do PBO i mają bardzo duże poparcie powoduje, że mniej znane projekty mają małe szanse powodzenia.*
 - [AN] *Mieszkańcy nie mają szans w starciu z napędzaną miejskimi pieniędzmi z poprzednich edycji PBO machiną Fundacji AWF, która hurtowo składa projekty "Nasz Sportowy Fyrteł" i Trener Osiedlowy monopolizując PBO.*
 - [AN] *Ponieważ wybierane są głównie projekty, które nie zwiększają majątku miasta, a jedynie aktywność ruchową, którą można wykonywać bez takiego wsparcia.*

- pomoc przy innym wniosku, który składał już ktoś inny
 - [AN] Pomagałem przy składaniu tegorocznego projektu PBO25.
 - [AN] Projekt który wspieram składał ktoś inny.
 - [AN] Projekty, które w pełni popieram zawsze są zgłaszane przez innych mieszkańców.
- poczucie, że budżet obywatelski nie ma sensu
 - [AN] Brak możliwości wniosku o zmniejszenie zadłużenia zamiast wydawania pieniędzy na niepotrzebne rzeczy.
- negatywne poprzednie doświadczenia
 - [AN] Kilka lat temu składałem wniosek jednak został on odrzucony z kuriozalnego powodu.
- brak ułatwień przy zbieraniu list poparcia dla projektu
 - [AN] Nie ma możliwości zbierania podpisów poprzez podpisy elektroniczne.

2.1.2. Głosowanie

W PBO25 zostało oddanych 52 995 głosów. Za nieważne uznano zgłoszenia, które:

- nie zostały potwierdzone SMS-owo;
- zawierały niepełne imię lub nazwisko lub nieistniejące ulice;
- były usunięte na prośbę mieszkańców, np. błędnie oddali swój głos;
- zostały uznane przez Komisję Rewitalizacji i Inicjatyw Lokalnych za niezgodne z zasadami PBO25.

Spośród głosujących zdecydowana większość oddała głosy na 5 różnych projektów - po jednym w każdej kategorii (64,74%). Drugą co do popularności strategią było głosowanie tylko na jeden projekt - dotyczyła ona 18,3% głosujących.

Osoby zapytane w ankiecie o to, dlaczego zdecydowały się zagłosować, najczęściej odpowiadały, że ze względu na zainteresowanie konkretnymi projektami (66,93%), poczucie odpowiedzialności za miasto, w którym żyją (63,35%) oraz przekonanie że ich głos może coś zmienić (50,20%). Odpowiedź „przekonanie że mój głos może coś zmienić” wybrało proporcjonalnie więcej kobiet niż mężczyzn (61,54% kobiet do 42,86% mężczyzn).

Tabela 12. Z jakich powodów głosowałaś/głosowałeś w PBO25? W podziale na płeć (n=251; źródło: ankieta)*

	Ogółem (n=251)	Kobiety (n=104)	mężczyźni (n=140)	niebinarna/ nie chcę podać (n=7)
Zainteresowanie konkretnymi projektami.	66,93%	64,42%	70,71%	28,57%
Poczucie odpowiedzialności za miasto, w którym żyję.	63,35%	60,58%	65,71%	57,14%
Przekonanie, że mój głos może coś zmienić.	50,20%	61,54%	42,86%	28,57%
Rezultaty budżetu obywatelskiego w Poznaniu w poprzednich latach.	20,32%	25,00%	17,14%	14,29%

	Ogółem (n=251)	Kobiety (n=104)	mężczyźni (n=140)	niebinarna/ nie chcę podawać (n=7)
Proces głosowania/zgłaszania projektów był przystępny.	15,14%	17,31%	14,29%	0,00%
Zachęcenie przez znajomych	13,55%	18,27%	8,57%	42,86%

* Należało zaznaczyć maksymalnie 3 najbardziej pasujące odpowiedzi. Pytanie było wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się.

Przyglądając się powodom głosowania w PBO25 w podziale na wiek można zauważyć, że proporcjonalnie więcej osób do 35 lat ma przekonanie, że ich głos może coś zmienić w porównaniu z osobami powyżej 35 roku życia. Natomiast proporcjonalnie więcej osób powyżej 45 roku życia głosowało ze względu na rezultaty budżetu obywatelskiego w Poznaniu w poprzednich latach - w porównaniu z osobami poniżej tego wieku. Ale należy zaznaczyć, że te wyniki nie są reprezentatywne ze względu na zbyt małą próbę.

Tabela 13. Z jakich powodów głosowałeś/głosowałaś w PBO25? W podziale na wiek (n=251; źródło: ankieta)*

	mniej niż 25 lat (n=15)	26-35 lat (n=66)	36-45 lat (n=94)	46-55 lat (n=47)	56-65 lat (n=21)	66+ lat (n=8)
Zainteresowanie konkretnymi projektami.	11	42	65	28	15	7
Proces głosowania/zgłaszania projektów był przystępny.	1	15	11	8	1	2
Przekonanie, że mój głos może coś zmienić.	10	37	41	25	9	4
Zachęcenie przez znajomych.	2	7	12	7	4	2
Poczucie odpowiedzialności za miasto.	13	50	45	33	15	3
Rezultaty budżetu obywatelskiego w Poznaniu w poprzednich latach.	1	11	18	13	5	3

Inne powody głosowania wymienione w ankiecie to:

- pragnienie, by trener osiedlowy nie wygrał:
 - [AN] Żeby nie wygrał trener osiedlowy, który jest kpiną z głosowania obywatelskiego - skoro ma tylu chętnych powinien być standardową pozycją w budżecie miasta a nie zabierać pieniędzy na ciekawe inicjatywy mieszkańców (jak na przykład remont fontanny w parku Wilsona).
 - [AN] Żyję nadzieją, że kiedyś w końcu Trener osiedlowy nie wygra.
- inne:
 - [AN] Skoro dają kasę to trzeba brać.
 - [AN] Zawsze głosuję.

Spośród ankietowanych biorących udział w głosowaniu w PBO25, aż 93,23% brało udział w głosowaniu w poprzednich latach.

Tabela 14. Czy głosowałeś/głosowałaś w poprzednich edycjach PBO? (n=251 osoby głosujące w PBO25; źródło: ankieta)

Odpowiedź	Liczba	%
Tak	234	93,23%
Nie	17	6,77%

W ankiecie było także pytanie o powody niebrania udziału w głosowaniu w tegorocznym Poznańskim Budżecie Obywatelskim. Najwięcej osób nie zdecydowało się głosować ze względu na brak interesujących daną osobę projektów (35,56%), zastrzeżenia co do transparentności procedury (28,89%) oraz z powodu zniechęcenia brakiem oczekiwanych rezultatów w poprzednich edycjach PBO (22,22%).

Tabela 15. Z jakiego powodu nie głosowałeś/głosowałaś w PBO25? (n=45; źródło: ankieta)*

Stwierdzenie	Liczba	%
Brak interesujących mnie projektów.	16	35,56%
Mam zastrzeżenia co do transparentności procedury.	13	28,89%
Zniechęcenie brakiem oczekiwanych rezultatów po poprzednich edycjach PBO.	10	22,22%
Przekonanie, że mój głos nie ma znaczenia.	9	20,00%
Brak wystarczających informacji o zasadach udziału.	8	17,78%
Brak czasu na udział.	8	17,78%
Brak informacji o istnieniu Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego.	5	11,11%

* Należało zaznaczyć maksymalnie 3 najbardziej pasujące odpowiedzi. Pytanie było wielokrotnego wyboru, dlatego odpowiedzi nie sumują się.

Innym powodem niegłosowania wymienionym w ankiecie był bojkot głosowania z powodu wygrywania co roku trenera osiedlowego:

- [AN] Pierwszy raz postanowiłem bojkotować głosowanie ze względu na udział trenera osiedlowego który zabija ideę PBO.
- [AN] Postanowiłem nie zagłosować, ze względu na wszechobecną dominację różnych wariantów trenera osiedlowego.
- [AN] Monopol jednego projektu, zgarniającego większość puli.
- [AN] Zawłaszczanie PBO przez projekty typu "trener osiedlowy".
- [AN] Głos nie ma znaczenia, bo i tak co roku wygrywa to samo (trener senioralny).

Z czego 77,78% osób deklarujących w ankiecie brak udziału w głosowaniu w PBO25, zaznaczyło, że brało udział w głosowaniu w poprzednich edycjach PBO.

Tabela 16. Czy głosowałeś/głosowałaś w poprzednich edycjach PBO? (n=45, osoby niegłosujące w PBO25; źródło: ankieta)

Odpowiedź	Liczba	%
Tak	35	77,78%
Nie	10	22,22%

2.2. Wpływ PBO na zwiększenie aktywności i współodpowiedzialności mieszkańców

60,47% osób odpowiadających w ankiecie wskazuje, że czuje się bardziej odpowiedzialnymi za miejsce, w którym żyją, dzięki PBO (zsumowane odpowiedzi „4” i „5”).

Tabela 17. Na ile zgadzasz się z danym zdaniem na skali od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam) (n=296; źródło: ankieta)

	1	2	3	4	5
Czuję się bardziej odpowiedzialny/a za miejsce, w którym żyję, dzięki PBO.	14,53%	10,47%	14,53%	28,38%	32,09%

2.2.1. Perspektywa Urzędu Miasta Poznań

Według osób reprezentujących Urząd Miasta Poznania o zwiększeniu aktywności mieszkańców może świadczyć liczba składanych wniosków i głosujących w PBO25.

Osoby pracujące w Gabinetzie Prezydenta podkreślają, że dla nich budżet obywatelski jest sposobem na zachęcenie mieszkańców Poznania do angażowania się i brania odpowiedzialności za to, co dzieje się w mieście.

2.2.2. Perspektywa wnioskodawców

Podczas wywiadów grupowych wnioskodawcy również odnosili się do tematu aktywności lokalnej oraz brania odpowiedzialności za miejsce, w którym żyją:

- *[PO] Składam projekty z potrzeby serca, z potrzeby miejsca. Z mojej własnej, jeżeli widzę, że czegoś brakuje, to wtedy temat próbuje poruszyć.*
- *[PO] Złożyłem projekt po raz pierwszy, w związku z tym, że przeprowadziliśmy się na nowe osiedle rok temu. Doświadczenie mieszkania tutaj, w warunkach odizolowania osiedla od reszty Poznania skłoniło mnie do złożenia projektu. Dojazd jest bardzo nieciekawym, bardzo kiepska nawierzchnia ulic, brak drogi rowerowej.*

Udział w PBO wpływał też na zainteresowanie wybranymi tematami oraz podejmowanie dalszych inicjatyw czy współprac:

- działanie na rzecz swojego projektu poza PBO:
 - *[PO] Chciałbym wybrać się na spotkanie obywateli i zastępcy Prezydenta w celu usłyszenia wyjaśnienia zaniebdywania komunikacyjnego tego regionu.*
 - *[PNW] [Mimo braku finansowania z BO] nasz projekt będzie realizowany prawdopodobnie przez Radę Osiedla. Spróbujemy część pieniędzy przeznaczyć na realizację tego projektu.*

- *[PO] Założyłam stronę na Facebooku dla mieszkańców Starego Miasta.[żeby działać lokalnie]*
- **nawiązanie nowych współprac:**
 - *[PO] Jedna z nowych radnych [osiedla] (...) zaprosiła mnie na spotkanie na temat tego, co można zrobić dla psów na Starym Mieście.*
- **śledzenie podobnych działań do składanego projektu:**
 - *[PO] Dzisiaj weszłam na stronę, Zarząd Zieleni Miejskiej dodał jakie to piękne lampy solarne postawił na psim wybiegu (...) dopisałam pod spodem (...) że chociaż jedna rada osiedla dba o swoje psiaki, bo mam po prostu takie rozgoryczenie.*
- **współpraca z radą osiedla:**
 - *[PO] Moje przygody z radą osiedla ciągną się dalej. Jest tyle rzeczy, którymi mieszkańcy powinni się zainteresować. Np. środki finansowe rozdawane przez Radę osiedla, o których nikt nie wie, a które też są dla mieszkańców.*
- **podejmowanie się nowych ról:**
 - *[PW] Zawsze będzie walka, ale to też fajne, bo to wzmaga nas, jako wnioskodawców. Stajemy się lokalnymi motorami działania. Ja też tak mówiłem i się wzbraniałem od tego [bycia w radzie osiedla], ale mnie namówili.*
 - *[PO] Jestem zapracowaną osobą, mamą dwójki dzieci, samotnie wychowującą, nie brakuje mi zajęć. Mimo to, gdyby nie cały ten projekt, nie wpadłabym na pomysł pójścia na sesję rady osiedla. Teraz bardzo chętnie namawiałabym mieszkańców, którzy nie mają tyle zajęć i mają czas wolny, żeby pochodzili na rady osiedla, posiedzieli posłuchali. Tam są budżety osiedlowe - pieniądze do wydania.*

Pojawiały się także głosy o chęci składania projektów w kolejnych PBO:

- *[PO] Na pewno nie zrezygnuję z kolejnych BO. Wręcz będę zbierać pomysły na kolejny rok.*
- *[PO] Na pewno będę chciał zgłaszać inne projekty, być może podobne do obecnych.*

2.2.3. Czynniki zniechęcające mieszkańców do aktywności

Zarówno podczas wywiadów grupowych, jak i w ankiecie pojawił się temat tego, co zniechęca do udziału w Poznańskim Budżecie Obywatelskim. Najwięcej głosów dotyczyło projektów typu „Nasz Sportowy Fyrteł” / „Trener Osiedlowy” / “Trener Senioralny”:

- **poczucie, że ciągle wygrywają te same projekty:**
 - *[PNW] Sporo ludzi w ogóle się w to nie angażuje - w przeciwieństwie do wcześniejszych okresów - bo nie widzą sensu, jeżeli wiedzą, że i tak wygra sportowy fyrteł.*
 - *[AN] Jest to już kolejna edycja, w której projekty typu "trener osiedlowy", powiązane z jedną organizacją, otrzymują ogromne wsparcie.*
 - *[AN] Nie podoba mi się, że co roku szansę fajnym projektom odbierają projekty, które się od lat powtarzają, m.in. trener osiedlowy itp. Jeśli coś co roku bez wyjątku wygrywa to oznacza, że powinno być finansowane z innych źródeł, odciążając fundusz PBO i zwiększając szansę na zwycięstwa innych, bardziej zróżnicowanych inicjatyw.*

- *[AN] Protestuję przeciwko projektom typu "trener osiedlowy", który jest kpiną z głosowania obywatelskiego - skoro ma tylu chętnych powinien być standardową pozycją w budżecie miasta a nie zabierać pieniędzy na ciekawe inicjatywy mieszkańców (jak na przykład remont fontanny w parku Wilsona)*
- *[AN] Projekty, które pojawiają się rok w rok i wygrywają, jak np. Trener Osiedlowy powinny zniknąć z PBO, a być wspierane bezpośrednio z UM lub nie pojawiać się w kolejnym roku, np. 2 - 4 letni okres karencji.*
- *poczucie nieuczciwej konkurencji, sprzeciw wobec metod promocji tych projektów:*
 - *[AN] Proszę rozważyć w końcu uniemożliwienie składania wniosków przez trenera osiedlowego. Przeznaczają oni z PBO ogromne środki na promocję głosowania na ich projekty. Ich działanie jest zorganizowane w taki sposób, aby zgarniać wygrane w różnych rejonach. Trenerzy natomiast mocno naciskają uczestników na głosowanie, kontrolując jak ćwiczący oddają głosy... Problem zgłaszany w ankietach jest co roku. Zabija to ideę budżetu Obywatelskiego.*
 - *[AN] Nie widzę sensu PBO w obecnej formie, gdyż z roku na rok zajęcia sportowe otrzymują coraz większą pulę pieniędzy. Znaczna część tych środków jest przeznaczana na marketing, co sprawia, że inne projekty nie mają szans.*
- *poczucie, że Urząd Miasta jest bezsilny lub współodpowiedzialny za sytuację:*
 - *[AN] Niestety miasto jest całkowicie bezczynne wobec tego problemu, co sprawia, że PBO w obecnym kształcie jest pozbawiony sensu.*
 - *[AN] Oczywiście zniechęca do głosowania fakt, że ponownie miliony od Miasta przyjmuje Mój sportowy fyrtel na prowadzenie zajęć - nie powstaje przy tym żadna sportowa infrastruktura, a i tak na zajęcia dla dzieci np na basenie POSiR trzeba płacić ogromne kwoty. Gdzie są te miliony i te zajęcia?*
 - *[PO] Czyli mamy trenera takiego siakiego i owego (...) i to jest irytujące. Miasto cały czas nie chce tego wkleić do budżetu miasta.*

Wśród innych powodów zniechęcenia do udziału w Poznańskim Budżecie Obywatelskim wymieniano:

- *brak miejsca dla mniejszych projektów:*
 - *[AN] Brakuje miejsca dla drobnych inicjatyw ułatwiających życie lokalne, wygrywają przeważnie masowe duże projekty forsowane przez duże grupy nacisku np. szkoły.*
 - *[AN] Nie podoba mi się zgłaszanie projektów przez "konsorcja" kilku osiedli - wtedy projekty składane przez pojedyncze osiedle nie mają praktycznie szans.*
- *długie oczekiwanie na realizację projektów infrastrukturalnych:*
 - *[AN] Ale jeśli ja wygrywam projekt infrastrukturalny to przechodzę przez opiniowanie rady osiedla, zbieram głosy, wygrywam, czekam 2 (!) lata na realizację, przy kolejnej edycji (po roku od wygrania) wszyscy mnie pytają gdzie są efekty. A ich nie mam.*
- *poczucie, że PBO wyręcza samorząd z zadań:*
 - *[AN] Dlaczego w budżecie można zgłaszać np. Remonty szkół. Przecież to jest zadanie samorządów a nie dla budżetu obywatelskiego. Z budżetu takiego powinno się spełniać zadania extra a nie wyręczać samorząd.*

- *[AN] Budżet obywatelski powinien być dla obywateli i wnioski przyjmowane od zwykłych obywateli, a nie pisane przez samorządowców by spełniać potrzeby miejskie, które to powinny wypełniać samorzady. Finansowanie z PBO pomysłów szkół czy jakichś remontów to powinno być z automatu odrzucane, inaczej ten budżet nie ma żadnego sensu.*
- Poczucie, że urząd nie traktuje na poważnie konsultacji społecznych:
 - *[PO] Natomiast konsultacje społeczne (jak np. te dotyczące tzw. nowej Obornickiej) powinny być traktowane poważnie, a nie tylko po to, żeby się odbyły. Przypuszczalnie szeregowy obywatel może wnioskować, że odbyły się po to, żeby za projekt ktoś otrzymał ogromne pieniądze.*
 - *[PO] Jeżeli chodzi o to wzrost partycypacji społecznej w związku z BO, to jest wzrost o ilość składających wnioski i głosujących. I to jest duży wzrost przez te wszystkie lata. Wcześniej tego w ogóle nie mieliśmy. Ale on nie postępuje tak, jakbym ja bym sobie tego życzyła. Budżet rośnie minimalnie, zawsze chociaż troszeczkę, ale nie jest to tak duże, jak ja uważam, że powinno być. Miasto jest dla ludzi. My jesteśmy tym miastem, to my powinniśmy decydować o budżecie miasta. A konsultacje społeczne leżą w Poznaniu całkowicie.*

2.3. Wpływ PBO na upowszechnianie wiedzy o zadaniach własnych Miasta

33,44% odpowiadających w ankiecie zaznaczyło, że dzięki PBO lepiej rozumie, czym zajmuje się Urząd Miasta Poznania (zsumowane odpowiedzi „4” i „5”). Natomiast nieco więcej zaznaczyło brak wpływu lub mały wpływ PBO na ich wiedzę w tym zakresie - 34,12% (zsumowane odpowiedzi „1” i „2”).

Tabela 18. Na ile zgadzasz się z danym zdaniem na skali od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam) (n=296; źródło: ankieta)

	1	2	3	4	5
Dzięki PBO lepiej rozumiem, czym zajmuje się Urząd Miasta Poznania.	20,61%	13,51%	32,43%	16,55%	16,89%

2.3.1. Perspektywa Urzędu

Z perspektywy osób reprezentujących Urząd Miasta, cel upowszechniania wiedzy o zadaniach własnych Miasta jest realizowany m.in. poprzez edukację o procedurach podczas odpowiadania na pytania dotyczące Poznańskiego Budżetów Obywatelskiego:

- *[GP] Procedury - mieszkańcy do dzisiaj są zdziwieni, że jeżeli ich projekt wygrywa, to oni nie dostaną przelewu na konto. (...) to jest ta rola, żeby zaznajomić ich ze wszystkimi procedurami, jak to wygląda, że miasto ma problem z rozstrzygnięciem przetargu, bo nie zgłaszają się podmioty, które chciałyby coś realizować, że to się przeciąga. Albo, że projekt wyceniany na 1 milion złotych, a przy realizacji okazało się, że on musiałby kosztować 3, bo teren jest skażony i trzeba go poddać najpierw remediacji, żeby mogło tam powstać boisko.*
- *[GP]Podczas składania projektów] mamy kontakt z mieszkańcami i tłumaczymy, że no niestety taki projekt nie może być realizowany, bo to nie leży w gestii miasta. Też spotkania odwoławcze, bo piszemy uzasadnienie, a potem na spotkaniu tłumaczymy*

dokładnie, z czego to wynika, że jest tak i tak. To zwiększa wiedzę na temat zadań, procedur.

W poprzednich latach urząd Miasta podejmował też inne działania edukacyjne, np. maraton pisanie wniosków, ale zainteresowanie nimi było niskie.

Działaniem edukacyjnym, które jest cały czas rozwijane przez Urząd Miasta, jest Szkolny Budżet Obywatelski:

- o *[GP] Ten projekt dopiero rozwijamy, ale działania z młodzieżą to powinno być coś pierwszorzędne.*

Według osób z Gabinetu Prezydenta, głównym założeniem projektu jest wzrost partycypacji obywatelskiej młodzieży oraz zwiększenie ich zaangażowania w sprawy publiczne w Poznaniu, ze szczególnym uwzględnieniem narzędzi budżetu obywatelskiego. W ramach programu w wybranych szkołach zostaje utworzony Szkolny Klub Młodego Obywatela (SKMO). Młodzież skupiona w SKMO, pod opieką wybranego nauczyciela, ma za zadanie zorganizować na terenie swojej szkoły jedną edycję Szkolnego Budżetu Obywatelskiego. Uprzednio zostaje do tego przygotowana w czasie warsztatów rozwijających kompetencje obywatelskie. W ramach Szkolnego Budżetu Obywatelskiego uczniowie mogą zgłaszać swoje pomysły, jak i wziąć udział w głosowaniu. W tym roku każda ze szkół otrzymała 6000 zł na realizację pomysłów uczniów i uczennic. Choć na ten moment inicjatywa obejmuje niewiele szkół ze względu na ograniczone środki, to jest chęć rozwijania jej w przyszłości ze strony Urzędu Miasta:

- *[GP] Robimy tak, żeby co roku były to inne szkoły.*

2.3.2. Perspektywa wnioskodawców

Część wnioskodawców uczestniczących w wywiadach zauważyło zwiększenie wiedzy o zadaniach własnych Miasta pod wpływem udziału w Poznańskim Budżecie Obywatelskim-samodzielnie lub dzięki urzędnikom:

- *[PO] Do mnie dotarło, tyle, że jest to bardzo wielowarstwowa procedura, wymaga uwzględnienia wielu aspektów, podjęcia decyzji, akceptacji.*
- *[PO] Proces inwestycyjny mi też wytłumaczyli, jakie koszty, z czym to się wiąże. Na pewno poszerzyło tą moją wiedzę i dało świadomość, że proces jest skomplikowany. I takie zrozumienie też do tych urzędników.*
- *[PO] Na pewno się nauczyłam tego przy pierwszych projektach lata temu. To się wiązało troszeczkę z moją pracą społeczną i potem pracowałam w Radzie osiedla itd. Także dowiadywałam się coraz więcej. (...) Sprawdzamy, patrzymy na ręce. W tym budżecie się tego nauczyłam.*

Wydaje się, że wzrost wiedzy o zadaniach własnych Miasta pojawia się w przypadku wnioskodawców o mniejszym doświadczeniu, np. biorących udział po raz pierwszy w PBO lub/i w określonej procedurze takiej jak odwoławcza.

2.4. Wpływ PBO na budowanie zaufania do samorządu lokalnego

84,46% osób wypełniających ankietę cieszy się, że w Poznaniu jest Budżet Obywatelski (zsumowane odpowiedzi „4” i „5”). Natomiast już mniej, bo 35,47% wybrało odpowiedzi „4” i „5” w przypadku wpływu PBO na ich zaufanie do samorządu. Niemal tyle samo osób wybierało brak wpływu lub wpływ znikomy PBO na ich zaufanie do samorządu (35,81% - zsumowane odpowiedzi „1” i „2”).

Tabela 19. Na ile zgadzasz się z danym zdaniem na skali od 1 (zdecydowanie się nie zgadzam) do 5 (zdecydowanie się zgadzam) (n=296; źródło: ankieta)

	1	2	3	4	5
Cieszę się, że w Poznaniu jest Budżet Obywatelski.	5,41%	3,72%	6,42%	13,18%	71,28%
Dzięki PBO zwiększyło się moje zaufanie do samorządu.	19,93%	15,88%	28,72%	18,58%	16,89%

2.4.1. Perspektywa Urzędu

Osoby reprezentujące Urząd Miasta Poznań podkreślają, że do budowania zaufania ważny jest kontakt z mieszkańcami. Zauważają, że na przestrzeni lat widać, że ten kontakt jest mniej sformalizowany, bezpośredni:

- *[GP] Jak zaczęłam pracować przy BO, to mieszkańcy nie mieli takiego nawyku kontaktowania się z urzędem praktycznie w ogóle (czy to telefonicznie czy mailowo). Wszystko było strasznie sformalizowane. Wydaje mi się, że przez lata udało nam się (czy to przez maratony pisania wniosków, czy przez informowanie mieszkańców na stronie internetowej o urzędnikach, przedstawicielach wydziałów z ich mailami, numerami telefonów) zachęcić, że można się z nimi kontaktować. Ludzie rzeczywiście bezpośrednio kontaktują się z wydziałami np. sprawdzają działki miejskie dzwoniąc do wydziału gospodarki nieruchomości z pytaniem, czy na tym terenie będzie można zgłosić projekt do budżetu. Jeżeli projekt dotyczy szkoły, to dzwonią bezpośrednio do wydziału oświaty.*
- *[GP] A poza tym, działania są coraz mniej sformalizowane. I kontakt naprawdę się staje taki bardzo bezpośredni i to też buduje zaufanie.*

Podkreślają także wpływ realizacji projektów wygranych na zaufanie mieszkańców do samorządu:

- *[GP] [Zaufanie buduje] to, że projekt, który wygrał jest zrealizowany.*

Podczas wywiadów osoby z Urzędu Miasta wskazywały także wątki, które ich zdaniem wpływają negatywnie na zaufanie mieszkańców Poznania do samorządu. Wśród nich znalazły się:

- zbyt wolna realizacja niektórych projektów wygranych w PBO,
- wygrywanie w PBO co roku tych samych projektów.

2.4.2. Perspektywa wnioskodawców

Temat zaufania do samorządu został poruszony również podczas wywiadów z wnioskodawcami. Pojawiały się przede wszystkim głosy pokazujące brak zaufania dotyczące doświadczeń i przekonań:

- o nepotyzmie, koleśnictwie - bezradności mieszkańca w konfrontacji z Urzędem,
- o tym, że trzeba pilnować realizacji projektu, bo inaczej się nie zadzieje,
- o tym przekonanie, że PBO to działanie PR-owe niż służące rzeczywistej analizie potrzeb mieszkańców.

Ilość głosów zarówno w ankiecie jak i w wywiadach, które dotyczyły frustracji tym, że co roku wygrywają projekty sportowe typu „Nasz Sportowy Fyrtel”, „Trener Osiedlowy, Trener Senioralny”, wskazuje, że ta sytuacja może mieć również wpływ na poziom zaufania do Urzędu Miasta realizującego PBO25.

2.5. Pomysły na przyszłość

Wnioskodawcy i głosujący zgłaszali pomysły na zmiany w Poznańskim Budżecie Obywatelskim:

- uregulować sprawę z Trenerem Osiedlowym, np. wpisując go do budżetu Miasta:
 - *[PO] Wpisać na stałe do budżetu miasta tego trenera sportowego.*
 - *[AN] Inicjatywy, które rok rocznie wygrywają PBO - np. nasz sportowy fyrtel - powinny zostać na stałe włączone do budżetu miasta, by zrobić miejsce dla innych projektów.*
 - *[AN] Jeżeli jest taka chęć istnienia trenera osiedlowego, to miasto powinno finansować go z budżetu swojego, a nie z pbo.*
 - *[AN] Nie podoba mi się, że co roku szansę fajnym projektom odbierają projekty, które się od lat powtarzają, m.in. trener osiedlowy itp. Jeśli coś co roku bez wyjątku wygrywa to oznacza, że powinno być finansowane z innych źródeł, odcinając fundusz PBO i zwiększając szansę na zwycięstwa innych, bardziej zróżnicowanych inicjatyw.*
 - *[AN] Trener osiedlowy co roku blokuje budżet obywatelski przez co bezcelowe staje się składanie innych projektów i głosowanie. Zajęcia sportowe dla mieszkańców powinno być na stałe wpisane do budżetu miasta.*
 - *[AN] Ciągłe wygrywanie głosowania przez zajęcia sportowe demotywuje. (...) Tego typu projekty powinny np. znaleźć w stałym budżecie miasta, mieć wydzieloną pulę lub cokolwiek co pozwoli odblokować realną szansę wygrywania projektów infrastrukturalnych.*
- wprowadzić rozdział projektów infrastrukturalnych od kulturalno-społecznych, innych:
 - *[PW] Warto zastanowić się, czy ewentualnie rozdzielić projekty inwestycje infrastrukturalne od kulturalno-sportowych.*
 - *[AN] Z racji corocznych wygranych "zajęć sportowych" w ogólnomiejskich i lokalnych sekcjach, głosowanie w budżecie obywatelskim przestaje być dla mnie i wielu moich znajomych interesujące. Oczywiście, że takie zajęcia są potrzebne, jednak nie powinno się to odbywać kosztem innych ciekawych pomysłów ogólnomiejskich i rejonowych. Dlatego proponuję pewną zmianę*

od przyszłorocznej edycji. Należałoby podzielić Budżet na trzy główne działy: inwestycyjny; sportowo-kulturalny; zielony. Wydaje mi się, że atrakcyjność Budżetu Obywatelskiego w tej formie by wzrosła.

- *[AN] Musi być podział na projekty miękkie i twarde. Nie może być, że większość pieniędzy idzie na sport i kulturę.*
- *dać możliwość oddania 2 głosów na projekty rejonowe w PBO:*
 - *[PW] Słyszę głosy, że było lepiej gdy można było oddać więcej głosów. Teraz jeżeli jest projekt Rejonowy duży, każdy ma prawo oddać tylko jeden głos. I często człowiek jest wewnętrznie rozdarty. Gdyby przynajmniej te 2 głosy były, to może część osób byłaby spokojniejsza i chętniej może by chciała oddać głos, bo by nie miała wewnętrznego rozdarcia.*
 - *[AN] Powinna wrócić formuła oddania 2 głosów na projekty rejonowe.*
- *uregulować różnice w szansach między terenami z domami jednorodzinnymi a terenami z blokami:*
 - *[PNW] U nas w większości są domki jednorodzinne, u nich to są bloki, wieżowce. No ile trzeba nakładu siły, żeby dotrzeć do bloku, w którym jest 200 mieszkańców, a ile trzeba nakładów, żeby dotrzeć do 200 domków jednorodzinnych. To są zupełnie nieporównywalne rzeczy i niestety ten regulamin nie sprzyja mniejszym jednostkom organizacyjnym, jak nasze osiedle. Mam nadzieję, że to z upływem kolejnych lat jakoś ten regulamin się będzie doskonalił.*
- *zmienić podział na rejony głosowania:*
 - *[PW] Lepiej podzielone tereny pod głosowanie. Teraz obejmują bardzo duże terytorium, na przykład Ławica jest z Górczynem, a one są bardzo odległe od siebie. Nie wiem też czy zwiększenie liczby rejonów jest dobrym rozwiązaniem, bo wtedy pewnie byłaby przydzielona mniejsza kwota.*
- *przeznaczyć więcej środków na infrastrukturę:*
 - *[AN] Niestety ponownie wygrywają projekty trenerskie, z których korzysta tylko ograniczona grupa osób, zamiast szerszych projektów dla całej społeczności (np. infrastrukturalnych).*
 - *[AN] Pieniądze powinny być przyznawane na trwałe inwestycje jak zieleń czy infrastruktura.*
 - *[AN] Uważam, że budżet obywatelski powinien obejmować projekty trwałe, takie które zostaną na dłużej, a nie jakieś ćwiczenia, czy festyny.*
- *obniżyć limit środków na projekty tzw. „miękkie”, głównie sportowe*
 - *[AN] postuluję, by projekty nieinwestycyjne dot. zajęć sportowych miały mniejszy limit wartości np. 200 000 w rejonowych dużych. Dochodzi do kuriozalnych sytuacji gdy w niektórych rejonach nie można realizować inwestycji na osiedlach z PBO bo co roku wygrywa 1-2 projekty sportowo-rekreacyjne (głosują nierzadko uczestnicy podczas zajęć).*

3. Podsumowanie

Efektywność

Zgłaszanie projektów

- Do PBO zgłoszono 253 projekty. Zdaniem wnioskodawców sam proces zgłaszania projektów był prosty. O tej prostocie może świadczyć też to, że 46% z nich składało więcej niż jeden projekt.
- Zdecydowana większość (95% projektów) została złożona elektronicznie. Ten sposób składania sprzyjał poprawności (zdarzało się, że we wnioskach złożonych papierowo osoby nie zaznaczały zgody na przetwarzanie danych albo nie wpisywały swoich danych; system elektroniczny nie pozwalał wnioskodawcom złożyć wniosków bez tych elementów).
- Przyjazne dla wnioskodawców było wsparcie osób z Gabinetu Prezydenta oraz dostępność pracowników z poszczególnych jednostek Urzędu Miasta.
- Największą trudnością na tym etapie dla wnioskodawców była konieczność przedstawienia kosztorysu projektu.
- Wnioskodawcy uważają, że regulamin PBO jest zrozumiały.
- O niezrozumieniu lub niedoczytaniu regulaminu świadczą natomiast najczęstsze powody odrzucenia wniosku (np. brak dołączonego oświadczenia instytucji o współpracy w przypadku projektu, który zakładał taką współpracę) oraz pytania, które otrzymywali urzędnicy (m.in. o to, czy wnioskodawca będzie realizatorem projektu, czy projekt, który przeszedł ocenę formalną, na pewno zostanie dopuszczony do głosowania).

Weryfikacja projektów

- Na 253 projekty, jedynie 8 nie zostało zaakceptowanych formalnie przez Gabinet Prezydenta (brak akceptacji wiązało się głównie z niedostarczeniem list poparcia z 10 podpisami). Osoby odpowiedzialne za PBO dzwoniły do wnioskodawców, prosiły o uzupełnienia - tak, by jak najwięcej projektów zostało formalnie zaakceptowanych.
- Do najczęstszych powodów niedopuszczenia projektów do głosowania należało:
 - brak spełnienia kryterium ogólnodostępności
 - brak współpracy instytucjonalnej potwierdzonej pisemnym oświadczeniem
 - wnioskodawca nie wyraził zgody na przekwalifikowanie lub modyfikację projektu
 - sprzeczność z planami, strategiami, programami obowiązującymi w mieście
 - niedoszacowany koszt realizacji projektu lub koszt utrzymania
 - kolidował ze zrealizowanymi lub zaplanowanymi przedsięwzięciami miasta
 - projekt był w planach miasta
 - projekt dotyczy terenu, którego sytuacja prawna uniemożliwia jego realizację w tym miejscu
 - projekt wymagał przeprowadzenia badań przygotowawczych
- Warto zauważyć, że projekty miękkie były odrzucane głównie z powodu niespełnienia jednego z pierwszych 3 kryteriów. Kryteria te wydają się prostsze do sprawdzenia dla laika niż pozostałe, wymagające m.in. znajomości różnorodnych dokumentów, sprawdzania planów. Być może dlatego projekty inwestycyjne proporcjonalnie częściej nie były dopuszczone do głosowania niż projekty miękkie

(dopuszczono 91% zgłoszonych projektów miękkich oraz 58% zgłoszonych projektów inwestycyjnych).

- Wnioskodawcy mieli problem z oceną, czy na danym terenie możliwa jest realizacja pomysłu w ramach PBO pomimo istnienia (według relacji osób opiniujących z Urzędu) ogólnodostępnego elektronicznego systemu informacji przestrzennej.
- Szacowanie kosztów zgłaszane było jako trudność zarówno przez wnioskodawców jak i osoby opiniujące. Rozbieżności w ocenie wysokości kosztu między wnioskodawcą a jednostką merytoryczną częściej pojawiały się przy szacowaniu kosztów utrzymania projektów (dotyczyły 34% składanych projektów) niż kosztów samych projektów (dotyczyły 18% składanych projektów); częściej dotyczyły projektów inwestycyjnych niż miękkich.
- W ramach PBO25, 134 projekty zostały zaopiniowane przez przynajmniej jedną z rad osiedli, a 70 - przez przynajmniej jedną KDO. W większości były to opinie pozytywne (82,8% opinii rad osiedla i 95,7% opinii KDO). Część wnioskodawców podważała rzetelność i bezstronność opinii wydawanych przez rady osiedla.

Procedura odwoławcza

- W PBO25 odbyło się 25 spotkań odwoławczych. Zmiana na decyzję pozytywną zapadła w przypadku 5 projektów. Spotkania odwoławcze odbywały się głównie on-line i trwały ok. 30 min.
- Samo składanie odwołań było przyjazne dla mieszkańców. Ze strony Urzędu otrzymywali oni przypomnienie o możliwości składania odwołań; technicznie złożenie wymagało jedynie kliknięcia przycisku "złóż odwołanie" i wpisana uzasadnienia.
- Doceniano to, że podczas spotkań wnioskodawca spotykał się z szerokim gremium osób merytorycznych, z którymi mógł bezpośrednio porozmawiać, chęć poszukiwania rozwiązań na przyszłość (np. możliwości realizacji projektu w kolejnym roku lub poza PBO).
- Do problemów zgłaszanych na tym etapie należały:
 - zmiany wprowadzane na spotkaniach nie zawsze były potem konsultowane ze wszystkimi wydziałami opiniującymi,
 - brak propozycji rozwiązania ze strony Urzędu problemu, ze względu na który dany wniosek nie może być procedowany,
 - brak możliwości ustalenia komfortowej dla wnioskodawcy godziny spotkania odwoławczego - godziny pracy Urzędu czasami nie są niekompatybilne z dyspozycyjnością składających wnioski.

Głosowanie na projekty

- 86% osób wypełniających ankietę uważa, że zasady głosowania w PBO są dla nich jasne, a 84% - że strona do głosowania w PBO25 była dla nich łatwa w użyciu. Poza komentarzami doceniającymi obecną stronę, pojawiły się też komentarze negatywne: niektóre osoby wołały, kiedy wszystko się wyświetlało na jednej stronie, zgłaszały trudności w obsłudze strony przez osoby starsze. Jeden z wnioskodawców zwracał uwagę na to, że sama formuła głosowania on-line może być wykluczająca dla niektórych osób, np. seniorów.
- Mieszkańcy w ankietach i wywiadach mówili o swoim oczekiwaniu, by wyniki były szybciej publikowane. Miesięczny okres oczekiwania na wyniki według osób

odpowiedzialnych z ramienia Urzędu za PBO wynika nie tylko z konieczności weryfikacji głosów, ale też z dość skomplikowanego sposobu ich przeliczania.

- Mieszkańcy zwracają uwagę na mało czytelny sposób prezentowania wyników (brak osobnego zestawienia wygranych projektów, różne kolory używane do oznaczenia projektów, które wygrały). Niektórym mieszkańcom zaangażowanym w PBO brakuje też organizowanej we wcześniejszych latach konferencji, wspólnego świętowania ogłoszenia wyników.
- Niektórzy mieszkańcy zgłaszali wątpliwości co do systemu weryfikacji osób głosujących (obawy, że niektórzy wnioskodawcy fałszują dane, wprowadzają masowo osoby głosujące) oraz co do mobilnych punktów do głosowania (według ich wiedzy zdarza się, że promują konkretne projekty).

Kampania informacyjno-promocyjna na kolejnych etapach procesu

- 61,83% osób biorących udział w ankiecie wiedziało o tym, że można składać wnioski w PBO w maju, a 80,4% wiedziało, że można głosować na projekty PBO w październiku. Proporcjonalnie częściej o możliwości składania wniosków w PBO nie wiedziały osoby poniżej 25 lat (9 na 20 osób biorących udział w ankiecie z tej grupy wiekowej).
- Większość osób wypełniających ankietę dowiedziało się o PBO25 z mediów społecznościowych i internetu (65,2%). Jeżeli chodzi o wiek, to proporcjonalnie więcej osób w wieku powyżej 56 lat dowiedziało się o PBO z mediów tradycyjnych, osoby poniżej 35 lat proporcjonalnie częściej dowiadywały się z internetu. Komunikaty głosowe oraz animacje w pojazdach MPK docierały głównie do osób poniżej 25 lat.
- Większość wnioskodawców widziała kampanię informacyjną w Internecie, niektórzy - w tramwajach, w przestrzeni publicznej. Do części dotarła tylko promocja konkretnych projektów. W opinii wnioskodawców biorących udział w wywiadach, kampania informacyjna była mało widoczna i mało atrakcyjna wizualnie.
- Kampania była zróżnicowana ze względu na kanały komunikacji (wykorzystano m.in. posty na facebooku - w tym posty sponsorowane, stronę internetową, kampanię reklamową przy użyciu narzędzi Google Ads, plakaty, spot telewizyjny, spot radiowy, malowanie muralu, współpracę z 2 influencerami, kampanię w MPK). Nie była zróżnicowana natomiast pod względem dostosowania treści komunikatów i grafik do różnych grup docelowych (np. osób w różnym wieku, z różnym doświadczeniem w PBO - tych, którzy nie brali udziału, brali jako głosujący, brali jako wnioskodawcy).
- 20 na 29 wnioskodawców, którzy wypełnili ankietę, zaangażowało się w promocję swoich projektów. Głównie wykorzystywali do tego rozmowy z mieszkańcami i sąsiadami oraz media społecznościowe. Jeden z rozmówców docenił przygotowane w tej edycji plakaty i ulotki do samodzielnego wypełnienia.
- Wnioskodawcy zwrócili uwagę na to, że czas na promocję swoich projektów w ramach PBO25 był zbyt krótki (3 tygodnie, w tym jeden weekend, który przypadał na okres Wszystkich Świętych). Wątpliwości budzi także promowanie kontynuacji projektów miękkich podczas realizacji ich poprzedniej edycji (daje to przewagę tym projektom nad projektami nowymi inicjatywami).
- Wnioskodawcy zauważają, że projekty miękkie częściej są rzeczywiście realizowane w kolejnym roku kalendarzowym niż projekty inwestycyjne (w ich przypadku więcej czynników może powodować opóźnienie ich realizacji), co ułatwia wnioskodawcom

projektów miękkich komunikowanie o sukcesach swoich projektów i pozyskiwanie głosów na ich kontynuację.

Współpraca wewnątrz Urzędu

- Szkolenie wprowadzające organizowane przez Gabinet Prezydenta dla opiniujących urzędników jest szczególnie pomocne dla osób, które mają małe doświadczenie w opiniowaniu projektów w ramach PBO.
- Gabinet Prezydenta wymieniał takie wyzwania jak: niejasny podział zadań wewnątrz wydziału, brak osoby odpowiedzialnej za opiniowanie po stronie wydziału, zbyt wysokie oczekiwania opiniujących wobec wnioskodawców (np. co do kosztorysu), sygnalizowanie trudnej sytuacji dopiero po fakcie, różnica w opinii pomiędzy Gabinetem Prezydenta a wydziałem opiniującym.
- Urzędnicy opiniujący wskazywali na takie wyzwania jak: brak jasności co do swojej roli w procesie opiniowania, brak wiedzy o tym co dzieje się z projektem na kolejnych etapach, opiniowanie w przypadku projektów obejmujących teren o złożonej sytuacji prawnej, brak wytycznych w takich sytuacjach jak - projekt, który dotyczy wielu lokalizacji, projekt zakłada współpracę z wieloma instytucjami.

Skuteczność

Dotarcie do różnych grup społecznych

- 152 osoby złożyły 253 projekty w PBO25. Jedna z nich była niepełnoletnia.
- 46% wnioskodawców złożyła więcej niż 1 projekt.
- 20 na 29 wnioskodawców, którzy wypełnili ankietę, składali też wnioski w poprzednich edycjach PBO.
- Porównując z PBO24, w PBO25 zostało złożonych o 63 projekty więcej (wzrost o 33,16%).
- Najczęściej wymieniane powody niezgłoszenia projektu w ramach PBO25 to brak pomysłu na projekt (52,81%), przekonanie, że dany pomysł nie ma szans na realizację (20,97%) oraz brak czasu (19,1%).
- Inne powody braku zgłoszenia projektu, jakie wymieniali mieszkańcy w ankiecie, to m.in. zniechęcenie sytuacją z trenerem osiedlowym, wspieranie innego składanego projektu, przekonanie, że budżet obywatelski nie ma sensu, poprzednie negatywne doświadczenia z PBO.
- Spośród głosujących większość oddała głosy na 5 różnych projektów - po jednym w każdej kategorii (64,74%). Drugą co do popularności strategią było głosowanie tylko na jeden projekt - dotyczyła ona 18,3% głosujących.
- Osoby zapytane w ankiecie o to, dlaczego zdecydowały się zagłosować, najczęściej odpowiadały, że ze względu na zainteresowanie konkretnymi projektami (66,93%), poczucie odpowiedzialności za miasto, w którym żyją (63,35%) oraz przekonanie, że ich głos może coś zmienić (50,20%).
- Spośród ankietowanych biorących udział w głosowaniu w PBO25, aż 93,23% brało udział w głosowaniu w poprzednich latach.
- Spośród osób, które wypełniły ankietę i nie głosowały (45), najczęściej wskazywało na brak interesujących daną osobę projektów (35,56%), zastrzeżenia co do transparentności procedury (28,89%) oraz zniechęcenie brakiem oczekiwanych rezultatów w poprzednich edycjach PBO (22,22%).

- Inny powód niegłosowania wymieniony w ankiecie to bojkot głosowania z powodu wygrywania co roku projektów typu „trener osiedlowy”.

Wpływ PBO na zwiększenie aktywności i współodpowiedzialności mieszkańców

- 60,47% osób odpowiadających w ankiecie wskazuje, że czuje się bardziej odpowiedzialnymi za miejsce, w którym żyją, dzięki PBO.
- Część wnioskodawców podkreślała, że składała projekty w PBO widząc określoną potrzebę w swoim otoczeniu.
- Doświadczenie udziału w PBO było dla części wnioskodawcą początkiem zainteresowania wybranymi tematami, podejmowania dalszych inicjatyw czy współprac.
- Część wnioskodawców, których projekty odpadły w PBO25, zgłasza gotowość do składania projektów w kolejnym roku.
- Zarówno podczas wywiadów jak i w ankiecie pojawiło się bardzo dużo głosów o zniechęceniu do udziału w PBO ze względu na sytuację ciągłego wygrywania w nim projektów sportowych typu „Nasz Sportowy Fyrteł”/ „Trener Osiedlowy”/ „Trener Senioralny”. Osoby mówiły m.in. o poczuciu nieuczciwej konkurencji, sprzecznie wobec metod promocji tych projektów, przekonaniu, że wygrywanie ciągle tych samych projektów wypacza ideę budżetu obywatelskiego.
- Wśród innych powodów zniechęcających do takich inicjatyw jak PBO, wymieniano: brak miejsca dla małych projektów, długie oczekiwanie na realizację projektów infrastrukturalnych, poczucie, że PBO wyręcza samorząd z zadań własnych.

Wpływ PBO na upowszechnianie wiedzy o zadaniach własnych Miasta

- 33,44% odpowiadających w ankiecie zaznaczyło, że dzięki PBO lepiej rozumie, czym zajmuje się Urząd Miasta Poznania. Natomiast nieco więcej zaznaczyło brak wpływu lub mały wpływ PBO na ich wiedzę w tym zakresie (34,12%).
- Z perspektywy osób reprezentujących Urząd Miasta, cel upowszechniania wiedzy o zadaniach własnych Miasta jest realizowany m.in. poprzez edukację o procedurach podczas odpowiadania na pytania dotyczące PBO.
- Inne działania edukacyjne, takie jak maraton pisania wniosków, nie cieszyły się popularnością, dlatego zrezygnowano z nich w PBO25.
- Za to cieszącym się zainteresowaniem części mieszkańców działaniem edukacyjnym jest Szkolny Budżet Partycypacyjny. Niestety, Urząd Miasta ma ograniczone środki, żeby znacząco zwiększyć skalę tej inicjatywy.
- Część wnioskodawców uczestniczących w wywiadach zauważyło zwiększenie wiedzy o zadaniach własnych Miasta pod wpływem udziału w PBO- poprzez własne poszukiwania lub dzięki wsparciu urzędników.
- Wydaje się, że wzrost wiedzy o zadaniach własnych Miasta pojawia się w przypadku wnioskodawców o mniejszym doświadczeniu, np. biorących udział po raz pierwszy w PBO lub w określonej procedurze (np. odwoławczej).

Wpływ PBO na budowanie zaufania do samorządu lokalnego

- 84,46% osób wypełniających ankietę cieszy się, że w Poznaniu jest Budżet Obywatelski.

- 35,47% wskazywało na duży wpływ PBO na ich zaufanie do samorządu. Niemal tyle samo osób wybierało brak wpływu lub wpływ znikomy PBO na ich zaufanie do samorządu (35,81%).
- Osoby reprezentujące Urząd Miasta Poznań podkreślają, że do budowania zaufania ważny jest kontakt z mieszkańcami. Zauważają, że na przestrzeni lat widać, że ten kontakt jest bardziej bezpośredni. Drugim aspektem sprzyjającym budowaniu zaufania jest według nich sama realizacja projektów, które wygrały.
- Podczas wywiadów, osoby z Urzędu Miasta wskazywały także wątki, które ich zdaniem wpływają negatywnie na zaufanie mieszkańców Poznania do samorządu. Wśród nich znalazły się: zbyt wolna realizacja projektów wygranych w PBO, wygrywanie w PBO co roku tych samych projektów.
- Wnioskodawcy w wywiadach jeżeli wskazywali na wzrost zaufania, to raczej do urzędników (z którymi mieli bezpośredni kontakt podczas PBO) niż samorządu lokalnego.
- W wywiadach z wnioskodawcami pojawiały się przede wszystkim głosy wskazujące na brak zaufania do samorządu po udziale w PBO. Pojawiało się m.in. przekonanie o panującym w samorządzie nepotyzmie i „kolesiostwie”; o tym, że trzeba pilnować realizacji projektu, bo inaczej nic się nie zadzieje; o tym, że PBO to działanie propagandowe, a nie mające odpowiedzieć na potrzeby mieszkańców.
- Ilość głosów (zarówno w ankiecie jak i w wywiadach), które dotyczyły frustracji tym, że co roku wygrywają projekty sportowe typu „Nasz Sportowy Fyrtel”, „Trener Osiedlowy”, „Trener Senioralny”, wskazuje, że ta sytuacja może mieć również wpływ na poziom zaufania do Urzędu Miasta realizującego PBO25.

4. Rekomendacje

Efektywność

Zgłaszanie projektów

- Elektroniczny sposób składania wniosków pozwala wcześniej wychwycić błędy. Warto promować tę formułę oraz komunikować, że zwiększa ona szansę na poprawną weryfikację formalną projektu.
- Niektórzy wnioskodawcy nie doczytują albo nie rozumieją zapisów zasad PBO. Rozszerzenie formularza wniosku o dodatkowe pytania mogłoby im pomóc wychwycić i poprawić potencjalne błędy na etapie tworzenia wniosku - np. pytania o to, czy projekt spełnia kryterium ogólnodostępności (z przytoczeniem jego definicji) lub czy zakłada współpracę instytucjonalną (jeśli tak - czy załączono oświadczenie instytucji o współpracy).
- Na podstawie analizy historii projektów składanych w PBO25 można stwierdzić, że wnioskodawcom łatwiej jest stworzyć poprawny projekt miękki niż projekt inwestycyjny. Dlatego warto szukać ułatwień dla tych drugich. Takim ułatwieniem mogłaby być mapa terenów, na których można realizować projekty PBO (warto sprawdzić czy można wykorzystać do jej stworzenia system informacji przestrzennej Poznania) oraz przygotowanie przewodnika po nazewnictwie terenów dla wnioskodawców przez jednostki merytoryczne.
- By tworzenie projektów było bardziej przyjazne dla mieszkańców, można poszukać możliwości ułatwienia im tworzenia poprawnego kosztorysu (np. zaktualizować i

upowszechnić dokument “Przykładowe koszty realizacji projektów PBO” na podstawie kosztorysów z ostatniej edycji, rozważyć rezygnację z oceny kosztów utrzymania w kolejnych latach - wnioskodawcom często brakuje kompetencji, by zrobić to poprawnie)

- By zwiększyć zrozumienie procesu PBO u potencjalnych wnioskodawców, można w sekcji FAQ na stronie można zamieścić najczęstsze powody niedopuszczenia wniosku do głosowania oraz wyjaśnienie drogi opiniowania projektów miękkich i infrastrukturalnych.

Weryfikacja projektów

- Dla niektórych wnioskodawców nie jest jasne, że po ocenie formalnej jest jeszcze ocena merytoryczna - warto od początku podkreślać w komunikacji z nimi ile jest etapów weryfikacji.
- Warto przekazywać wnioskodawcy na bieżąco (w miarę możliwości: automatycznie) informacje o stanie weryfikacji projektu (na jakim jest etapie, co już się wydarzyło, co się wydarzy, jakie zostały wydane opinie).
- Ważne jest, by dbać o zrozumiałość trudnych terminów pojawiających się w uzasadnieniach niedopuszczenia projektu do głosowania (takich jak np. “partycypacja miasta”).
- Część wnioskodawców podważała rzetelność i bezstronność opinii wydawanych przez rady osiedla. Można rozważyć rezygnację z tych opinii w procesie PBO.

Procedura odwoławcza

- Składanie odwołania jest proste, przyjazne dla wnioskodawców - warto zachować taką formułę. Przypominanie mailowe lub telefoniczne wnioskodawcom o upływającym terminie również jest wspierające.
- Dla osób składających odwołanie ułatwieniem mogłoby być zaproponowanie 2 terminów do wyboru (ułatwiłoby im to pogodzenie uczestniczenia w spotkaniu z innymi obowiązkami).
- Podczas spotkań odwoławczych nie powinny zapadać decyzje o dużych zmianach (np. zmianie lokalizacji) w stosunku do kształtu projektu, jaki był opiniowany.
- Podczas spotkania odwoławczego Urząd z reguły reprezentuje kilka osób. Dla niektórych wnioskodawców jest to przytłaczające. Rozwiązaniem może być zaproponowanie wnioskodawcy, by również przyszedł z 1 lub 2 osobami, które go wspierają.

Głosowanie

- Dla głosujących trudne jest długie oczekiwanie na wyniki PBO - warto poszukać możliwości skrócenia tego czasu lub wyjaśnić mieszkańcom dlaczego ten proces tak długo to trwa.
- Kolory zastosowane na stronie przy ogłaszaniu wyników są mylące dla odbiorców. Warto je ujednoczyć lub przygotować osobną listę wybranych projektów.
- Niektórzy wnioskodawcy uważają, że potrzebna jest większa weryfikacja głosujących. Inni wskazują, że konieczność podawania np. całego numeru PESEL może zmniejszyć frekwencję. Warto rozważyć jakie rozwiązania można wprowadzić w tym zakresie.

Komunikacja

- Kampania była zróżnicowana ze względu na kanały komunikacji (wykorzystano m.in. posty na facebooku - w tym posty sponsorowane, stronę internetową, kampanię reklamową przy użyciu narzędzi Google Ads, plakaty, spot telewizyjny, spot radiowy, malowanie muralu, współpracę z 2 influencerami, kampanię w MPK). Nie była zróżnicowana natomiast pod względem dostosowania treści komunikatów i grafik do różnych grup docelowych (np. osób w różnym wieku, z różnym doświadczeniem w PBO - tych, którzy nigdy nie brali udziału, brali jako głosujący, nie głosowali w ostatnim roku, choć głosowali we wcześniejszych latach) - warto rozważyć zróżnicowanie komunikacji i świadome docieranie do każdej z tych grup.
- Wnioskodawcy doceniali grafiki przygotowane przez Urząd do promocji własnych projektów (wzory plakatów, ulotek).
- Warto wydłużyć czas na promocję projektów - wtedy wnioskodawcy będą mogli dotrzeć z informacją o nich i o głosowaniu do większej liczby osób, mocniej zaangażować społeczność lokalne.
- Wnioskodawcy zachęcają, by do promocji wykorzystywać konkretne projekty zrealizowane w ramach poprzednich edycji PBO, przedstawiać sylwetki wnioskodawców - społeczników, by zainspirować inne osoby do podobnych działań. Wyzwaniem będzie to, by nie faworyzować przez taką promocję żadnego z projektów startujących w obecnym PBO.
- Są inicjatywy prowadzone przez CIL-e, NGO czy Urząd (np. konsultacje społeczne) dotyczące bezpośrednio aktywizacji mieszkańców, wzrostu ich współodpowiedzialności za miejsce, w którym mieszkają. Warto poszukać synergii z nimi w komunikacji o PBO.

Współpraca wewnątrz Urzędu

- Warto utrzymać szkolenie dla osób, które pierwszy raz będą opiniować wnioski w PBO.
- Można rozważyć opracowanie poradnika dla osób opiniujących z praktycznymi informacjami i przykładami dobrych praktyk m.in.: kiedy warto się skontaktować z wnioskodawcą, na ile można negocjować z nim jego pomysł, czego wymagać od wnioskodawców jeśli chodzi o kosztorys (na ile szczegółowy i dlaczego), czy potrzebne jest oświadczenie o współpracy od każdej z instytucji, która jest wymieniona w projekcie, z jakich elementów powinno się składać uzasadnienie niedopuszczenia projektu do głosowania, jaka jest rola opiniujących.
- Niektórzy urzędnicy zgłaszali potrzebę otrzymania informacji, co się dzieje z projektem, który opiniowali (np. czy zostało do niego złożone odwołanie, czy został ostatecznie dopuszczony do głosowania, w jakiej formie).

Skuteczność

Dotarcie do różnych grup społecznych

- Projekty do PBO25 złożyły 152 osoby, w tym jedna niepełnoletnia. Warto zastanowić się jak zachęcić osoby, które do tej pory nie składały projektów do ich składania, w tym zwłaszcza osoby młode i kobiety. Największym wyzwaniem poza dotarciem do nich z komunikatem o PBO wydaje się przekonanie ich, że ich pomysł ma szansę na realizację.

- W tym roku spadła liczba głosujących. W ramach ewaluacji, jedynymi osobami niegłosującymi, do których udało się dotrzeć, jest 45 osób spośród wypełniających ankietę. Na podstawie podawanych przez nich powodów niegłosowania, warto sprawdzić na ile projekty wybrane w poprzednich edycjach PBO są realizowane (i w jaki sposób jest komunikowana ich realizacja lub decyzja o jej braku czy opóźnieniach) oraz co można zrobić, by w PBO miały szansę zaistnieć bardziej różnorodne projekty niż obecnie.
- W tym roku nie zbierano danych o głosujących w podziale na płeć i wiek. Pytanie o nie przy okazji głosowania pozwoliłoby oszacować na ile skutecznie udało się dotrzeć z komunikatem do różnych grup.

Wpływ PBO na zwiększenie aktywności i współodpowiedzialności mieszkańców

- PBO zdaniem głosujących i wnioskodawców istotnie wpływa na realizację tego celu, warto go utrzymać.
- Warto przyrzeć się bliżej projektom miękkim typu „Nasz Sportowy Fyrtel”/ „Trener Osiedlowy”/ „Trener Senioralny” - jak zagospodarować potrzebę, o której one świadczą poza PBO? Jak można wykorzystać synergię z innymi działaniami podejmowanymi przez Wydział Sportu? Jak sprawić, by tego typu działania były dostępne we wszystkich rejonach Poznania, a nie tylko w tych, które w danym roku wygrały? Wygrywanie tego typu projektów rok w rok zniechęca mieszkańców do tworzenia nowych projektów. Wątpliwości budzą pieniądze z tych projektów przeznaczane na promocję i zakup sprzętu.
- Można rozważyć poszukanie w PBO miejsca na realizację mniejszych projektów lub poszukać instytucji (np. CIL, NGO zajmujące się tą tematyką), które mogłyby wesprzeć wnioskodawców w działaniach na rzecz potrzeb, które stoją za inicjatywami niewybranymi w danym PBO.

Wpływ PBO na upowszechnianie wiedzy o zadaniach własnych Miasta

- Najwięcej o zadaniach własnych miasta potrzebują dowiedzieć się osoby, które składają wnioski do PBO po raz pierwszy. Dla nich znaczącym wsparciem jest możliwość skontaktowania się telefonicznie z Gabinetem Prezydenta czy wydziałami merytorycznymi. Warto tę możliwość utrzymać.
- Na wzrost wiedzy wnioskodawców wpływ sposób, w jaki prowadzona jest z nimi komunikacja przez wydziały merytoryczne: na ile jasno dla nich przekazana jest konieczność wprowadzenia zmian do projektu czy też na ile jasne jest uzasadnienie niedopuszczenia projektu do głosowania. Pomaga - jeśli mogą z kimś porozmawiać, dopytać o to, czego nie rozumieją.
- Na wiedzę pozostałych osób PBO ma ograniczony wpływ. Działania takie jak maratony pisania wniosków cieszyły się niewielkim zainteresowaniem. Wydaje się, że pozostałym osobom brakuje motywacji do zwiększania swojej wiedzy w tym zakresie.
- By zwiększyć wpływ edukacyjny PBO, warto rozwijać takie działania jak Szkolny Budżet Obywatelski, szukać synergii z innymi działaniami edukacyjnymi Urzędu, jednostek pomocniczych i innych instytucji działających na terenie miasta w tym temacie.

Wpływ PBO na budowanie zaufania do samorządu lokalnego

- Warto utrzymać możliwość bezpośredniego telefonicznego kontaktu z urzędnikami - sprzyja on budowaniu zaufania.
- Doświadczenie niedopuszczenia projektu do głosowania może mieć negatywny wpływ na zaufanie danej osoby do samorządu. Warto zadbać o komunikację z nią o przyczynach tej decyzji.
- Warto komunikować o kolejnych etapach realizacji poszczególnych projektów wybranych w PBO lub powodach braku działań.
- Na ograniczenie zaufania do samorządu ma też wpływ brak widocznych dla mieszkańców działań na rzecz rekomendacji z raportu z ewaluacji z poprzedniej edycji PBO: "dążenia do uwzględnienia w budżecie miasta projektów, które przez wiele lat wybierane są przez mieszkańców w głosowaniu". Warto pokazać jakie działania zostały podjęte lub są obecnie podejmowane.
- Część mieszkańców postuluje wydzielenie projektów miękkich od infrastrukturalnych w PBO - tak, by część środków była regularnie przeznaczana na inwestycje, które zostaną w Poznaniu. Warto rozważyć możliwości i potencjalne skutki wprowadzenia takiego rozwiązania.